

Miikka Pyykkönen

TILAA TAITEELLE JA KULTTUURILLE

Kolmen toimijaryhmän näkemyksiä taiteen ja kulttuurin tiloista Jyväskylässä

**TILAA
TAITEELLE JA KULTTUURILLE**

**Kolmen toimijaryhmän näkemyksiä
taiteen ja kulttuurin tiloista Jyväskylässä**

Miikka Pyykkönen

Kannen kuva: Maija Holma, Alvar Aalto -säätö.

YFI julkaisu – YFI Publications 20

CC BY 4.0

2024 Jyväskylän yliopisto

ISBN 978-952-86-0213-2

ISSN 2342-3366

Sisältö

Johdanto ... 4

Mitä eri tiloja toimijaryhmät käyttävät tai ylläpitävät taiteen ja kulttuurin tekemiseen ja millaisiin kaikkiin tarkoituksiin? ... 6

Miten eri toimijaryhmät näkevät kulttuurin ja taiteen tilojen nykytilanteen? ... 17

Haasteet, kehittämistarpeet ja -ehdotukset
sekä tulevaisuusodotukset ... 39

Yhteenveto ... 62

Johdanto

Tein loka-marraskuussa 2023 kolme ryhmähaastattelua osana laajempaa Jyväskylän kaupungin kulttuuribarometri -tilaustutkimusta. Haastateltavina olivat taiteen ja kulttuurin vapaan kentän toimijat (6), kulttuurilaitosten edustajat (3), sekä taiteen ja kulttuurin tila-asioiden kanssa tekemisissä olevat Jyväskylän kaupungin virka- ja luottamushenkilöt (5). Haastateltavilta kysyttiin osin samoin ja osin eri kysymyksin muiden muassa sitä, mihin taiteen ja kulttuurin tarkoituksiin he tiloja käyttävät tai toivoisivat niitä käytettävän, millaisena he näkevät kulttuurin tilojen nykytilanteen ja lähitulevaisuuden, sekä mitä haasteita heidän mielestään nykyisiin kulttuuritiloihin Jyväskylässä liittyy ja mitä odotuksia heillä tilojen kehittämisen suhteen on. Tutkimustehtävänä oli tarkastella samankaltaisuuksia ja eroja ryhmien näkemyksissä sekä hahmottaa näkemyksiin vaikuttavia taustatekijöitä. Haastattelut analysoitiin tutkimuskysymysten ohjaamalla sisällönanalyysilla.

Yleisesti ottaen kaikissa toimijaryhmissä oltiin haastatteluissa melko tyytyväisiä Jyväskylän tilanteeseen taiteen ja kulttuurin tiloja koskien. Eniten tyytymättömyyttä esiintyi vapaan kentän toimijoilla, jotka myös muutoin kokivat eniten taloudellista ja resursseihin liittyvää epävarmuutta toiminnassaan. Vaikka vuonna 2019 perustettu vapaan kentän kulttuurikeskus Villa Rana on parantanut vapaan kentän toimijoiden tila-asioita, on haasteita yhä tilojen järjestymisessä ad hoc -tapahtumille tai nuoria yleisöjä houkuttelevalle toiminnalle. Kulttuurilaitosten edustajat ovat kaikkein tyytyväisimpiä nykytilanteeseen, vaikka orkesterilla omat haasteensa edelleen onkin ja pääkirjasto odottaa peruskorjausta.

Kaupungin edustajille tilakysymys merkitsee yhtäältä elävän kulttuurin ja myönteisen kaupunkikuvan mahdollistamista ja toisaalta vaikeaa taloudellista asiaa. Kulttuurin tilat ovat kalliita ja niiden käyttöä tulisi jatkuvasti tehostaa. Kaikki toimijaryhmät ovat yhtä mieltä siitä, että tilojen yhteiskäyttöä tulisi lisätä.

Tilakysymystä on vaikea ratkaista kokonaan kaikkia osapuolia tyydyttävällä tavalla, koska yhtäältä – erityisesti vapaalla kentällä – tarvittaisiin lisää alhaisen kustannustason tiloja. Toisaalta taas – erityisesti kaupungin näkökulmasta – tiloista etsitään säästökohteita. Haastattelut antavat kuitenkin osviittaa siitä, millaisia vaihtoehtoja tilakysymysten hoitamiseksi kaikkia osapuolia tyydyttävällä tavalla on tai ainakin voisi olla lähitulevaisuudessa. Näitä ovat eri kulttuuritoimijoiden tilojen sekä kulttuurin ja liikunnan tilojen yhteiskäytön lisääminen, tilavarausjärjestelmien parantaminen ja yhdenmukaistaminen, julkisten ulkotilojen entistä parempi hyödyntäminen taiteen ja kulttuurin tekemiseen sekä pop up -toiminnan mahdollistavien tilojen käyttöönotto. Lisäksi haastattelujen perusteella olisi kehitettävä keinoja yksityisen sektorin tilavuokraajien tarjonnan parempaan – ja mahdollisesti kustannustehokkaampaan – hyödyntämiseen sekä muutenkin kartoitettava nykyistä enemmän mahdollisuuksia yksityisen rahan (yleisöt ja yritykset) lisäämiseen tilakustannusten kattamiseksi. Kaikkien toimijaryhmien mielestä toimivat ja saavutettavat tilat ovat välttämättömiä elinvoimaisen taide- ja kulttuurielämän olemassaololle.

Mitä eri tiloja toimijaryhmät käyttävät tai ylläpitävät taiteen ja kulttuurin tekemiseen ja millaisiin kaikkiin tarkoituksiin?

Vapaa kenttä

Vapaan kentän¹ toimijoiden haastateltavista kolmella kuudesta tiettyjen tilojen käyttö on jatkuvaa, perustuen päivittäiseen toimintaan niissä. Heillä on käytössään omia tiloja, joista kahdella on täysin kyseisen toimijan käytössä olevia tiloja. Loput toimivat koko- tai osaaikaisesti yhteisissä tiloissa muiden samalla tai läheisellä taiteen alalla toimivien kanssa. Suosituin ja arvostetuin vapaan kentän yhteiskäyttötila on haastattelun perusteella Villa Rana. Lisäksi vastauksissa nousee toistuvasti esiin Kivääritehdas ja Lutakko. Myös Kramsu ja sen edeltäjä, Mäkitorppa, ovat vapaan kentän toimijoiden paljon käyttämiä tiloja.

1 Vapaalla kentällä tarkoitetaan yleensä niitä vakiintuneita toimijoita, jotka tuottavat ja esittävät produktioita valtionosuuslaitosten ulkopuolella. Nämä ovat yhteisöjä ja ryhmiä, jotka saavat toiminta-avustuksia Taiteen edistämiskeskukselta sekä toimivat säätiöiden ja kuntien myöntämien apurahojen sekä omasta toiminnasta saatujen tulojen turvin. Vapaan kentän toimijoiksi lasketaan myös ammattimaisesti toimivat vapaat taiteilijat, freelancerit ja yksinyrittäjät. (Ks. esim. Oinaala & Ruokolainen 2013.)

Vapaan kentän toimijat eivät käytä muiden (esim. kulttuurilaitosten) tiloja jatkuvasti perustoimintaansa, mutta järjestävät tapahtumia, näytöksiä, konsertteja tai opetus- ja työpajatoimintaa esimerkiksi museoissa ja kirjastoissa. Haastateltavat kertovat, että vähemmän ammatillisesti ja vakinaisesti toimivat käyttävät vapaan kentän yhteisiä tiloja, kaupungin subventoimia tai fasilitoimia tiloja (esim. Kramsu), ja kulttuurilaitosten tiloja (erityisesti kirjasto). Muita julkisia tai ”puolijulkisia” tiloja, joita kerrotaan käytettävän melko aktiivisesti, ovat nuorisotilat (erit. Veturi-tallit) ja koulut.

”No mä toimin työni puolesta monenlaisissa eri tiloissa. Erilaisissa julkisen puolen tiloissa, kuten kouluilla, kirjastossa ja nuorisotiloissa. Sitten toisinaan ollaan Villa Ranassa muiden musiikin puolen toimijoiden tiloissa. Lisäksi teen hommia yksityisen puolen tiloissa, kuten ravintoloissa järjestettäessä keikkoja ja muita kaupallisen puolen musajuttuja.”

Yksityisen puolen tiloista suosituimpia ovat juuri edellä mainitut ravintolat, joissa järjestetään erityisesti musiikkitapahtumia. Kaikki haastateltavat ovat olleet viime vuosina myös mukana järjestämässä pop up -taidetapahtumia kauppakeskuksissa tai tyhjässä liiketiloissa vähintään kerran. Tällöinkin tilojen käyttö on ollut jollain tasolla kaupungin subventoimaa toimintaa eli kaupunki on joko vuokrannut tilan tai avustanut yhteisöjä pop up -tilakustannuksiin liittyen.

”Nykytaiteessa kaupunkitila on hyvin tärkeä. Eli se vaihtelee, missä toimintaa järjestetään ja kenen kanssa kulloinkin yhteistyötä tehdään. Meillä on esimerkiksi lisääntynyt koko ajan yhteistyö kauppakeskusten kanssa. Meillä on tälläkin hetkellä Tawastin Kulmassa vitriini, jossa on pieni näyttely ja joka vaihtuu kerran tai kaksi kuukaudessa. Toisaalta meillä on myös maakunnallista toimintaa ja toisinaan meidän taiteilijoiden matkat suuntautuu eri puolille maakuntaa. Ja ei ole mitenkään mahdotonta, että se on sitten joku paikkakunnan suuri hylätty lato, jossa järjestetään tapahtuma tai näyttely.”

Digitaalisista välineistä käytetään tiloihin liittyen eniten digitaalisia varausjärjestelmiä, kuten kaupungin tilavarausjärjestelmää, sekä omia kotisivuja ja omia tai muiden sosiaalisen median alustoja. Kaikki kerto-

vat käyttävänsä kaupungin tapahtumakalenterisivustoa kulttuuritiloissa järjestettävien tilaisuuksien markkinointiin. Lisäksi sosiaalista mediaa, verkkosivuja ja sähköpostia käytetään kommunikaatioon taiteen ja kulttuurin toimijoiden kesken sekä muiden yhteistyökumppaneiden ja yleisöjen kanssa. Muutamat toimijoista myös myyvät palveluitaan verkkovälitteisesti, joka parantaa taiteen saavutettavuutta ja taiteen parissa työskentelevien näkyvyyttä:

”Meillä on sovellettu digitalisoitumista siinä määrin kuin se on toiminnallisesti luontevaa. Olennainen osa taidelainaamosta siirrettiin toimimaan verkkolainaamona. Sitä kautta meidän taiteilijoiden tekemä taide on tullut lainattavaksi ihmisten kotitietokoneille asuivatpa he missä tahansa. Vähä vähältä ostava taideyleisö on myös tullut yhä rohkeammaksi taidehankinnoissaan verkkolainaamon kautta.”

Se, miten ja milloin vapaan kentän toimijat erilaisia taiteen ja kulttuurin tiloja käyttävät, vaihtelee käyttötarkoituksen mukaan:

- Omia ja vakituksia yhteistiloja käytetään ylivoimaisesti yleisimmin oman perustoiminnan toteuttamiseen. Tapahtumatuotannossa, työpajatoiminnassa ja musiikin kohdalla sama pätee myös muiden tilojen käyttöön. Keikkojen järjestäminen ravintoloissa ja musatyöpajojen organisoiminen kirjastolla on yhteisön perustoimintaa.
- Kaupallisia pop up -tiloja, kulttuurilaitosten tiloja ja ulkotiloja käytetään oman toiminnan esille tuomiseen ja markkinointiin, joiden tavoitteena on uusien yleisöjen saavuttaminen sekä taiteen ja kulttuurin tuominen mahdollisimman monen ulottuville.
- Yhtenä tarkoituksena kolme haastatteluun osallistunutta vapaan kentän edustajaa sanoivat myös yhteistyön lisäämisen ja edistämisen. Varsinkin yhteistilojen käytön katsotaan edistävän taiteen ja kulttuurin kentän yhteistyötä sekä vahvistavan kollektiivisuutta toimijoiden kesken.

Kulttuurilaitokset

Kaikki kulttuurilaitokset toimivat yleensä omissa tiloissa. Moni käyttää haastattelussa sanaa ”laitos” viitatakseen nimenomaan fyysiseen rakennukseen, jossa kyseinen toimija toimii. Jyväskylässä kulttuurilaitoksiksi luonnehdittavia toimijoita ovat kaupunginteatteri ja -orkesteri, Keski-Suomen museo ja Keski-Suomen taidemuseo, Alvar Aalto museo, ja kirjasto. Näistä kaupunginorkesteri on ainoa, jolla ei ole omaa vakituista tilaa. Se toimi aiemmin pitkään kaupunginteatterin tiloissa. Tällä hetkellä se toimii Paviljongissa. Keski-Suomen museo ja Alvar Aalto museo muodostavat fyysisesti Aalto2-nimisen museokeskuksen. K-S museo ja K-S taidemuseo muodostavat puolestaan yhdessä alueellisen vastuumuseon Keski-Suomen museon (KEMU). Myös Paviljonkia on toisinaan luonnehdittu kulttuurilaitokseksi tai -keskukseksi, mutta virallisesti se on pikemminkin tapahtumapaikka, -areena ja alusta, joka ei identifioitu mihinkään tiettyyn kulttuuritoimijaan tai kulttuurin alaan ja ilmaisun tapaan.

Koska laitosten toiminta on moninaista, myös tiloilta vaaditaan paljon ja vaatimukset ovat moninaisia. **Orkesteri** tarvitsee ison esiintymistilan ja harjoitustilan sekä pienempiä harjoitustiloja, sekä paljon varastotilaa soittimille ja muulle rekvisiitille. Kuten jo viitattua, Jyväskylässä kaupunginorkesteri ei koskaan ole toiminut täysin sille tehdystä ja sen hallinnoimassa tilassa. Vuosien ajan orkesteri toimi Jyväskylän kaupunginteatterin tiloissa käyttäen sen esiintymistiloja niin harjoitus kuin esiintymistarkoituksiinsa. Rakennuksen ja tilojen lisäksi synergiaetuna oli osin yhteinen henkilöstö tilojen ylläpidon ja muiden muassa ohjelmistojen myynnin ja markkinoinnin suhteen. Sekä haastateltavan että mediassa pitkään velloneen taiteilija- ja kansalaiskeskustelun mukaan teatterilla toimiminen on kuitenkin pikemminkin hankaloittanut orkesteritoimintaa kuin edistänyt sitä, vaikka onkin mahdollistanut toiminnan. Syitä tähän on ollut haastateltavan mukaan monia, muiden muassa teatteritilojen akustiikka ei ole täysin vastannut orkesterin tarpeita ja yleisökapasiteettia on orkesterin käyttämässä teatteritiloissa ollut liian vähän. Kuten tunnettua, Jyväskylässä on jo vuosikymmeniä puhuttu pitkälti orkesterin tarpeisiin vastaavasta omasta musiikkitalosta, toistaiseksi tuloksetta. Vuonna 2023 orkesteri pääsi kuitenkin eräänlaisena

tilakompromissina muuttamaan Paviljonkiin, joka toi apua ennen kaikkea yleisökapasiteetti- ja akustiikkaongelmaan. Lisäksi orkesterilla on toimisto- ja harjoitustiloja Kolmikulmassa. Haastateltavan mukaan myös Paviljongissa toimimisessa on kuitenkin monia pieniä haasteita: Paviljongin esiintymissalit ovat monitoimisia, eivätkä nekään taivu täysin ongelmattomasti orkesteriakustiikan vaatimuksiin, vaan ”pitää tehdä akustisia kompromisseja”. Haasteena on myös soitinten ja muiden esiintymiseen sekä harjoituksiin kuuluvien laitteiden siirtely. Koska Paviljongissa on paljon isoja tapahtumia, joutuu orkesteri siirtämään välineistöönsä usein varastotiloihin ja siirtelyyn kuluu paljon aikaa, energiaa ja rahaa. ”Omien” tilojensa lisäksi orkesteri käyttää Jyväskylässä toimintaansa – lähinnä esiintymisiin eri kokoonpanoilla – melko usein muiden kulttuurilaitosten tiloja (kirjasto erityisesti), toisinaan vapaan kentän tiloja (Villa Rana mainitaan), yritysten tiloja, kouluja, kirkkoja ja ulkotiloja. Lisäksi orkesteri käy esiintymässä muiden laitosten tai kulttuuritoimijoiden tiloissa ympäri Suomen.

”Meillä on vielä vuoden [2023] loppuun konserttitila kaupunginteatterilla. Harjoitustilat ja toimistotilat on Kolmikulmassa. Vuoden 2024 alusta muutetaan Paviljonkiin ja siellä tulee olemaan sekä meidän harjoitus- että konserttitila. Sinne saadaan myös meidän työhuoneita ja hallinto- ja toimistotilaa. Jyväskylä sinfonia esiintyy sen lisäksi laajasti kaupungissa ja maakunnassa eri paikoissa. Meillä on kamarimusiikkisarja esimerkiksi kaupungintalolla ja Taulumäellä konsertteja seurakunnan kanssa yhteistyössä syksyisin ja keväisin. Myös muita kirkkoja käytetään. Lisäksi on konsertoitu yliopistolla koululaiskonsertteja. Ja festivaalikonsertteja meillä on ollut ulkona esimerkiksi lounaispuistossa. Me tehdään myös kouluvierailuja, joissa on ollut mukana eri kouluja Jyväskylässä ja maakunnassa. Sitten meillä on tietysti yritysvierailuja ja festivaaliesiintymisiä tässä kaupungissa ja kaupungin ulkopuolella. Esimerkiksi nyt mainittakoon vaikkapa suvisoitto Turun musiikkijuhlilla. Lisäksi on käyty pitämässä vierailukonsertteja esimerkiksi Lahden Sibeliustalossa ja Musiikkitalossa Helsingissä.”

Museot käyttävät yleisötyöhön pääasiassa omia esitys-, näyttely- ja auditoriotilojaan. Museot järjestävät tiloissaan melko säännöllisesti erilaisia työpajoja, kursseja ja kerhoja. Museotiloihin kuuluu myös pie-

nemmät yleisölle avoinna olevat Keski-Suomen museon alaisuudessa toimivat museot ja yksiköt, kuten Galleria Ratamo, jota Taidemuseo pitää yhdessä Luovan valokuvauksen keskuksen kanssa. Museoilla on myös toimisto-, tutkimus-, kokoelma-, konservointi- ja varastotiloja useissa ”satelliittikiinteistöissä”. Museot käyttävät lisäksi toimintaansa kirjaston ja koulujen tiloja sekä toisinaan yhteistyöhankkeissa tai -tapah- tumissa vapaan kentän tiloja. Museot myös vuokraavat omia tilojaan muiden käyttöön maksusta tai toisinaan ilmaiseksi, kun toiminta kyt- keytyy selkeästi museon omaan toimintaan. Museoilla on ollut viime vuosina muutaman kerran pop up -toimintaa yksityisissä kaupallisissa tiloissa kaupungin keskustassa. Haastateltava katsoo, että museot ovat muuttuneet Jyväskylässäkin viime vuosina niin sanotuiksi matalan kynnyksen paikoiksi; ihmiset kokevat, että niihin on helppoa ja vaiva- tonta tulla. Erityisesti ilmaisten perjantaiden ja lasten ja nuorten parissa tehdyn yleisötyön on katsottu museokortin ohella vaikuttaneen asiaan myönteisesti. Museoiden saavutettavuutta ja lähestyttävyyttä on lisäksi pyritty edistämään digitaalisin ratkaisuin. Näyttelyitä ja tilaisuuksia on tallennettu ja striimattu. Tällä tavoin on pystytty myös entistä paremmin täyttämään aluemuseovastuu. Museot ja niiden toiminta on tullut näin myös muualla kuin Jyväskylässä asuvien saataville.

”Mä edustan museopalveluita, niin ne on näitä museoiden näyttely- ja kokoelmatiloja. Ja tietysti meillä on toimistotilojakin. Mutta kaikkiaan meillä on toi Taidemuseo Holvi tuossa kauppakadulla ja sitten on Suomen Käsityönmuseo ja sen viereisessä talossa. Sitten on Aalto2 museokeskus, jossa toimii Aalto-säätiön museo ja Keski-Suomen museo. Ne kaikki on näyttely- ja opetustiloja plus sitten siellä on tällomaisia kokoontumistiloja; auditoriota ja tuota kokoushuoneita. Sitten oikeastaan muut museopalveluiden kohteet on tällomaisia pikku museoita, jotka on monesti museoesineitä jo itsessään... että ne ei ole tavallaan semmoisia, missä voisi olla isolla joukolla. Eli on Toivolan vanhalla pihalla käsityöläismuseo ja museokauppa Sparvin ja sitten Heiskan taiteilijakoti tuossa Kramsunkadulla. Ja sitten on Hankasalmella Piennäen talomuseo. Ne on näitä museokohteita ja näissä isommista tiloissa on sitten erilaisia kokoontumistiloja. Taidemuseolla ja Käsityönmuseolla on vähemmän sellaisia tiloja, joissa ulkopuoliset voi jotain järjestää, että yleensä tapahtumat järjestetään niiden näyttelytiloissa. [...] Jyväskylässä

lähes parikymmentä vuotta olleet ilmaiset perjantait kerran kuukaudessa ovat muuttaneet ainakin museoita tällaisiksi matalan kynnyksen paikoiksi. Nyt kun ne poistuvat vuoden 2024 alussa, niin meidän pitää pohtia, miten me kompensoidaan asiakasmäärissä se... että mietitäänkö tietyt ilmaisajat, kuten vaikkapa jotkut illat kuukaudessa tai miten me se ratkaistaan. No sitten me ollaan pyritty sitä saavutettavuutta lisäämään sillä, että striimataan tapahtumia ja ne jää sitten verkkoon, ja ovat sillä lailla tavoitettavissa. Meillä Käsityönmuseo valtakunnallinen vastuumuseo ja Keski-Suomen museolla ja Taidemuseolla on alueellinen vastuu niin, että meidän tehtäviin kuuluu se, että meidän tapahtumat ja toiminta ovat saavutettavissa myös muuallakin kuin täällä Jyväskylässä. Toi on yksi hyvä keino ollut siinä.”

Kirjasto on vahvasti tilallinen toimija. Pääkirjaston lisäksi Jyväskylässä kirjastoon kuuluu 14 kiinteää tilaa, joissa on kirjaston lainattavien teosten ja muiden asioiden lisäksi erilaisia kokoelma-, asiakas-, harrastus-, esitelmä- ja kokoustiloja. Lisäksi Keskikirjasto-verkoston kautta kirjastolla on käytössään yhteensä 52 kirjaston tiloista löytyvä yhteiskokoelma. Kirjaston tiloille on muihin laitostoihin verrattuna leimallisempaa, että ne ovat yhteisiä muiden toimijoiden kanssa. Monet kirjastoista sijaitsevat koulujen tai liikuntatilojen yhteydessä, ja esimerkiksi Jyväskylän pääkirjaston kanssa samoissa tiloissa toimii kansalaisopisto ja Jyväskylän kaupungin kulttuurihallinto. Kirjaston tiloja käyttävät enemmän tai vähemmän säännöllisesti erilaiset kansalaisjärjestöt ja yhdistykset. Esimerkiksi moni taiteen ja kulttuurin vapaan kentän toimija käyttää kirjaston tiloja pääasiallisena toimintaympäristönään.

”No meillä on kirjastolla neljätoista kiinteää toimipistettä ja kolme liikkuvaa eli kirjastoautoa, jotka on semmoisia bussin kokoisia liikkuvia tiloja. Meidän tilat on ihan asiakkaille tarkoitettuja ja kaikki kokoelmat avoimia. Kirjastoissa on mahdollista kaikkien työskennellä ja harrastaa. Ja sitten meillä on varattavia tiloja, kuten digitointitiloja sekä erilaisia työskentely- ja kokoustiloja, luentosaleja, jotka on maksullisia, mutta pääsääntöisesti meidän muut tilat on asiakkaille maksuttomia. Meidän tiloille on leimallista se, että me ei olla kovinkaan monessa tilassa yksin, vaan toimitaan samassa kiinteistössä joidenkin muiden palvelujen kanssa... pääsääntöisesti koulujen, jotka on seitsemän meidän kirjaston osalta välittömässä läheisyydessä tai

samassa kiinteistössä. Ja sitten esimerkiksi pääkirjaston osalta kansalaisopisto, kulttuuripalvelut ja museopalvelut jakaa meidän tilat.”

Kaikki toimijat näkevät omat tilat toiminnalleen elintärkeänä, suorastaan sen elinehtona. Ilman tiloja laitosten toiminta ei voisi jatkua sellaisena, kuten niille on laissa määritelty tehtäväksi tai niiden perustamisasiakirjoissa kuvataan. Päivittäisen perustoiminnan lisäksi tiloissa järjestetään laitoksiin ja niiden toimintaan kytkeytyviä erityistapahtumia, kuten esitelmätilaisuuksia, juhallisuuksia ja lasten ja nuorten toimintapäiviä. Toimijat näkevät omat tilat tärkeinä myös kulttuurisen osallistumisen sekä kulttuurin saavutettavuuden ja uusien yleisöjen tavoittamisen kannalta. Tilat mahdollistavat myös vuorovaikutuksen ja edistävät yhteistyötä muiden toimijoiden kanssa.

Kaupunki

Jyväskylän kaupunki omistaa (suoraan tai välillisesti), hallinnoi, vuokraa ja rahoittaa kulttuuritiloja. Kaupungin toimintaa ohjaa tila-asioissakin viimekädessä kuntien kulttuuritoimintaa koskeva laki, joka velvoittaa kunnan järjestämään kulttuuritoimintaa mm. kulttuurin saavutettavuutta edistämällä ja luomalla edellytyksiä ammattimaisella taiteelliselle työlle ja toiminnalle (L166/2019, §3).

Varsinkin kulttuurilaitosten tilojen kohdalla kaupungin rooli on hyvin merkittävä, koska kaupunki on laitosten käyttämien tilojen merkittävin rahoittaja. Kaupungin osuus tilakustannusten kattamisesta vaihtelee laitoksesta ja sen muista tuloista ja avustuksista riippuen yleensä 75–90 prosentin välillä (ks. esim. TINFO 2022). Lisäksi laitokset voivat käyttää tilakustannuksiinsa valtion VOS- ja muita tukia. Yleensä osa tilakustannuksista katetaan myös laitosten keräämin lipputuloin. Laitosten omarahoitusosuus tilojen kohdalla on 0–5 prosentin luokkaa. Esimerkiksi vuonna 2023 Jyväskylän kaupunki maksoi kaikki laitosten pääsiallisten tilojen vuokrat kaupungin omina sisäisinä vuokramenoina, yhteensä hieman yli 7 000 000 euroa. Suurimmat tilakustannukset ovat laitoksista kirjastolla ja museoilla, molemmilla yli kaksi miljoonaa euroa.

Kaupungit rahoittavat myös jonkin verran vapaan kentän toimijoiden tiloja. Se voi tapahtua joko suoraan antamalla avustusta vuokratuuhin ja muuten fasilitoimalla tai subventoimalla yhteisöjen tai yksittäisten taiteilijoiden tiloja. Tuki voi myös olla välillistä esimerkiksi siten, että kaupunki rahoittaa jonkun toisen toimijan, esimerkiksi kulttuurilaitoksen tilaa, jota sitten vapaan kentän toimijat voivat ilmaiseksi tai huokealla vuokralla käyttää. Kaupunki rahoittaa osan vapaan kentän toimijoiden tiloista kumppanuussopimusten kautta. Tällaisia toimijoita ovat muiden muassa Jyväskylän Taiteilijaseura (vuokratila Kivääritehtaalla) ja Keski-Suomen elokuvakeskus (vuokratila Villa Ranassa). Nämä toimijat käyttävät kaupungin ”kumppanuusavustuksista” vaihtelevan osan tilavuokriinsa. Lisäksi kaupunki jakaa avustuksia lähes kaikille muillekin omissa tai yhteiskäyttötiloissa vakituisesti toimiville vapaan kentän toimijoille. Euromäärällisesti mitattuna huomattavimpia esimerkkejä tällaisista kaupungin suoraan rahoittamista vapaan kentän tiloista Jyväskylässä ovat Villa Rana, Jyväskylän Taiteilijatalosäätiö (pitää yllä Keljon ateljeetaloa) ja Huoneteatteri. Esimerkiksi Villa Ranaa kaupunki avusti toiminta-avustuksena 20 000 euroa vuonna 2023. Tilakustannusten kattaminen jakautuu Villa Ranassa niin, että Villa Rana kustantaa kaupungilta ja Taikelta saaduilla avustuksilla pääosan talon vuokrasta. Osa kustannuksista katetaan alivuokralla olevien toimijoiden vuokramaksuilla. Kaupungin rooli on merkittävä myös näissä talon toimijoiden tiloissa, koska sen jakamalla avustuksilla katetaan suuri osa niiden Villa Ranalle maksamasta tilavuokrasta.

Kaupungilla on myös joitain omaan käyttöön tarkoitettuja kulttuuritoiminnan tiloja. Näitä ovat esimerkiksi pääkirjastolla olevat kulttuuripalvelujen toimistotilat sekä kaupungin kulttuuriseen nuorisotyöhön käytetyt tilat Veturitalleilla. Näiden osuus kaupungin tilakustannuksista on kuitenkin hyvin pieni osa kokonaisuudesta. Esimerkiksi 2023 kaupungin kulttuuripalveluyksikön tilakustannukset olivat vain vähän yli 30 000 euroa.

Kaupungin kulttuuripalvelujen tuottaman toiminnan keskeiset kohderyhmät ovat 0–16 vuotiaat lapset ja nuoret, perheet sekä ikääntyneet. Näille kohderyhmille tarjotut palvelut (tapahtumat, esitykset, seminaarit, koulutukset, monitaiteiset työpajat, kulttuuriretket ym.) tapahtuvat aina eri yhteistyökumppaneiden tiloissa. Kulttuuripalveluilla on aino-

astaan toimisto-, ei omia tapahtumatiloja. Laajasti lapset ja nuoret sekä ikääntyneet tavoittavan ohjelman tapahtumapaikkoina ovat päiväkodit, neuvolat, perhekeskukset, perusasteen koulut, seniorien päivätoiminnan tilat, kirjastot, teatteri ja museot, sekä kaikki puistot, Kortteli Klubi, Piippurannan Klubi, Veturitalli, keskustan tyhjät liiketilat, Kompassiaukio, Kävelykatu, asukasyhdistysten tilat, Hippos, Sepänkeskus sekä monet vapaan kentän toimitilat kuten Kulttuuritalo Villa Rana. Tapahtumapaikat sijaitsevat eri puolilla kaupunkia, mikä tukee toiminnan yhtä keskeistä periaatetta, laajaa saavutettavuutta.

Kaupungin haastattelussa mukana ollut kansalaisopisto on elimellinen osa Jyväskylän kaupungin kulttuuripalveluita. Sen tilakustannukset kaupunki kattaa kokonaisuudessaan. Kansalaisopiston merkitys kulttuurin tiloissa on huomattava, koska se vuokraa kaupungin maksamia ja sen hallinnoimia tiloja (lähinnä kirjastolla) eteenpäin muille kulttuuri- ja kansalaistoimijoille. Kansalaisopisto järjestää kulttuurialojen koulutustoimintaa, mutta myös – koulutuksiin liittyvää – esittävää taide- ja kulttuuritoimintaa, kuten näyttelyitä, retkiä ja esityksiä. Kaupunki saa kansalaisopiston kustannusten kattamiseen opetus- ja kulttuuriministeriön allakoimaa valtionosuusrahoitusta.

Jyväskylän kaupunki siis käyttää ja tukee tiloja tarjotakseen laissa edellytettyjä kulttuuripalveluja kansalaisille ja asukkaille. Tarkoituksena ei ole ensisijaisesti itse organisaationa tuottaa tiloissa paikkansa saavia palveluja, vaan rahallisesti avustaa ja muutoin fasilitoida tiloissa muiden, kuten taide- ja kulttuurilaitosten, tarjoamia palveluja. Kaupungin näkökulma tiloihin on siksi hieman erilainen kuin esimerkiksi laitoksilla; kaupunki rahoittaa ja hallinnoi tiloja sekä vastaa tilojen yllä- ja kunnossapitoon liittyvistä kustannuksista, kun laitokset sitten käyttävät niitä perustoimintaansa.² Kaupunki rahoittaa myös usean vapaan kentän toimijan tilakäyttöä. Rahoitussuhteen kautta voikin sanoa, että kaupunki on enemmän tai vähemmän tekemisissä miltei kaikkien kulttuurin tilojen ja niissä tarjottavien palveluiden kanssa Jyväskylässä.

---

2 Monesti ajatellaan, että kulttuurilaitokset ovat osa kaupunkiorganisaatiota, joten ei ole tavatonta, että laitosten tarjoamista palveluista puhutaan kaupungin omina palveluina.

”Olen työssäni tekemisissä hyvin monenlaisten asioiden kanssa liittyen taiteen ja kulttuurin tiloihin. Oikeastaan kaikkien mahdollisten kysymysten kanssa teen töitä aiheeseen liittyen. Voisipa jopa sanoa, että tehtävän kuva on sellainen yleismallinen. Pääimmäisenä hoidan erilaisia tilojen kehittämisasioita. Niistä ensimmäisenä mieleeni tulee kirjaston rakennus ja sitten Lyseo-kortteli. Näiden parissa olen toiminut paljon. Työhöni liittyy myös tavallaan kaikki kysymykset, mitä sitten tulee taiteen vapaan tekemistä harrastavilta. Tietysti kaikki nää kumppanuussopimuksiin liittyvät niinku tila-asiat. Mitäs muuta...? Niin sitten on erilaisia taiteen perusopetuksen tilakysymyksiä.”

”Jos elinkeinopalvelujen näkökulmasta katsotaan, niin me vastataan kulttuuripalvelujen kanssa eri tavoin teattereihin, kirjastoihin ja museoihin liittyvistä tila-asioista tässä lähinnä ydinkeskustassa. Sitten tietysti se kuuluisa konserttialiasia... Työkuvaani kuuluu myös esimerkiksi sellaiset asiat, kuten että 2–3 vuotta sitten julkaistiin tätä loppuraportti siitä Jyväskylän Sydän duunista, jossa oli tällaisia etenemisen ehdotuksia, mitä nykyään väljästi tulkiten noudatetaan ja tietenkin arvioidaan koko ajan niinku päivän tarpeita niitten osalta. Mutta nykyään työtehtävissä painottuu entistä enemmän keskustan kehittäminen ja siten keskustassa olevat kulttuuritilat on vahvasti mun agendalla.”

Kaupunki – tai edes sen kulttuuripalvelut – ei kuitenkaan ole mikään yhdenmukainen, yksimielinen tai staattinen kokonaisuus, vaan eri luotamushenkilöillä ja viranomaisilla on erilainen näkökulma kulttuuriin ja kulttuuritiloihin. Osa haastatelluista suunnitteli ja toteutti tilojen kehittämistä ja kunnostamista, osa päätti niitä koskevasta kaupungin rahankäytöstä, osa taas vastasi tilojen jokapäiväisestä ylläpidosta. Mukana oli myös kaupungin vuokraamissa ja omistamissa tiloissa kulttuuripalveluja järjestävien tahojen edustajia.

Miten eri toimijaryhmät näkevät kulttuurin ja taiteen tilojen nykytilanteen?

Vapaa kenttä

Nykytilanne nähtiin kentän toimijoiden toiminnan näkökulmasta melko hyvänä. Erityisesti tästä kiitellään Villa Ranaa, Lutakkoa, Kramsua (ja edesmennyttä Mäkitorppaa) ja Kivääritehdasta sekä kouluja ja kirjastoa. Ne kaikki ovat lisänneet merkittävästi saavutettavuutta tilakysymyksissä sekä tekijöiden että yleisöjen näkökulmasta.

Kaiken kaikkiaan Vapaalla kentällä heijastuu nykytilanteen arvioinnissa vahva sitoutuminen ruohonjuuritason taiteen ja kulttuurin tekemiseen. Jyväskylässä ollaan tyytyväisiä yhtäältä siihen, että etabloituneemmalle, ammattimaiselle ja volyymiltaan hieman isommalle vapaalle kentälle on annettu tilaa Villa Ranan muodossa, ja toisaalta haastateltavia lämmittää tilakysymyksissä myönteinen suhtautuminen vähemmän etabloituneeseen diy-ruohonjuuritason tekemiseen. Tästä esimerkkinä Mäkitorppa ja sen manttelinperijä Kramsu. Ne ovat tiloja, joissa on mahdollistunut samanaikaisesti monen taiteen alan ammattilaisen ja harrastajan toiminta sekä syntynyt monia kaupunkikulttuuria elävöittäviä tapahtumia hyvin pienillä julkisilla kustannuksilla. Haastateltavat painottivat tällaisten tilojen kohdalla ruohonjuuritason toimijoiden itsensä merkitystä, mutta myös yhteistyötä eri kulttuurialan toimijaryhmien välillä:

”Parhaita asioita Jyväskylässä ovat viime vuosina olleet Mäkitorppa ja ruohonjuuritasolta lähtenyt aktiivisuus tällaisen tilan mahdollistamiseksi. Toki kaupungillakin oli osansa tässä, mutta ei tällaisia tiloja synny ilman aktiivisia hahmoja ja yhteisöjä.”

”Parhaina viime vuosien asioita Jyväskylässä näen Villa Ranan, Kaupungin pääkirjaston ja Kramsun. Halusin listata hieman erilaisia toimijoita, joilla kaikilla on paikkansa kulttuuri- ja taidepalvelujen ja kulttuurihyvinvoinnin edistämässä kaupungissamme.”

Vaikka yhtäältä kiitosta sai se, että kaupungissa viranhaltijat ja päätöksentekijät suhtautuvat entistä suvaitsevaisemmin ulkomaailmaan (graffitit, seinämaalaukset ja muu taide ulkotiloissa), joka on avannut uusia mahdollisuuksia esimerkiksi kuva-, valo-, tanssi-, teatteri- ja musiikkitaiteen esityksille, niin musiikin sekä graffiti- ja katutaiteen näkökulmasta ongelmaksi nähtiin se, että tekijöitä on paljon, mutta toimivaa tilaa yhä melko vähän. Erityisesti tämä nousi esiin ns. UG-musiikin, joka on Jyväskylässä suosittua, tilatarpeiden osalta, ja silloin, kun halutaan tavoitella nuoria, uusia yleisöjä. Ravintolat ovat lähes ainoa mahdollisuus esiintymisille, mutta niitäkin on tarjolla rajoitetusti sen tyyppiselle musiikille ja toisaalta alle 18-vuotiaat nuoret eivät niihin pääse ja kaikki 18 vuotta täyttäneet eivät halua käydä anniskeluravintoloissa. Eräs haastateltava muotoili tähän liittyen puutteet seuraavasti: *”Blackbox-tiloja kaupungissa on vapaakentän toimijoille huokealla vuokralla vähän. Samoin musiikkipuolen äänitysstudioita on nuorille liian vähän.”*³

Monet vapaan kentän toimijat haluaisivat toimia tiloissa kaupungin keskustassa, mutta haastateltavien mukaan osa vapaan kentän toimijoista on joutunut viime vuosina siirtymään pois keskustasta työtilojen vähentämisen tai niiden kalleuden vuoksi. Tämän katsottiin vaikuttavan negatiivisesti keskustan viihtyvyyteen, jota *”kaupunki ainakin näyttää strate-*

---

3 Tässä saattaa osittain olla kyse myös olemassa olevien tilojen ja niitä hakevien kohtaamattomuudesta. Eräs kaupungin edustajista kertoi heidän haastattelussaan, että Jyväskylässä tehtiin muutama vuosi sitten kartoitus kaupungissa tarjolla olevista studio- ja digitiloista. Kartoitus paljasti, että tiloja on tarjolla aika paljonkin (mm. Gradialla), mutta käyttäjät eivät välttämättä tiedä niistä.

gia- ja tulevaisuuspuheessaan haluavan lisätä”. Eräs haastateltavista kiteytti asian näin: ”Näyttää huolestuttavalta, kun taiteilijoiden työtiloja poistetaan kaupungin keskusta-alueelta. Se vaikuttaa taas siihen edellä puhuttuun kaupungin viihtyvyyteen, kun taiteilijat siirtyvät palveluidensa kanssa lähikuntaan.” Jyväskylän Sydämen ja Lyseokorttelin kaltaisilta hankkeilta toivotaan lähitulevaisuudessa apua tähän asiaan.

Nykytilojen ongelmana muutamit haastateltavista näkivät sen, että kulttuuria vähän harrastavat ja siitä kuitenkin potentiaalisesti kiinnostuneet – mutta korkeakulttuurisiin taiteisiin negatiivisesti suhtautuvat – nuoret jäävät helposti ulkopuolelle, koska heidän mukaansa saamiseksi tarvittaisiin uuden tyyppisiä matalan kynnyksen tiloja. Haastateltavat sanoivat, että monet nuoret näkevät vakiintuneet kulttuurin tilat hierarkkisinä ja sellaisina, että ne on ”*tarkoitettu taidetta ja kulttuuria tunteville sekä aktiivisesti harrastaville*”. Haastateltavien mukaan nämä eivät koe mukavaksi tai helpoksi tulla niihin, vaikka sisältö ja tarjonta heitä kiinnostaisikin. Matalan kynnyksen tiloina mainittiin nuorisotilat, koulut ja kirjastot, mutta yhä useammille nuorille sellaisia ovat haastateltavien mukaan yksityisten omistamat tilat, kuten ostoskeskukset ja kaupat. Haastateltavat toivoivat, että tehtäisiin enemmän yhteistyötä näiden toimijoiden kanssa nuorten kulttuuritiloja kehitettäessä. Tässäkin on kuitenkin haasteensa taiteen ja kulttuurin tekijöiden kannalta:

”Yrityspuolelle tulisi tilojen käyttöön olla enempi prässäystä. Se, että tarjoaa remonttiin menevän tilan kulttuurille ja taiteelle hetkellisesti ei mielestäni riitä, koska samaan aikaan tuomme asiakassegmenttiä kauppakeskukseen ja teemme tilasta houkuttelevan potentiaalisille ostajille tai liiketilan vuokraajille.”

Kiitosta Jyväskylässä sai se, että kaupungin päätöksentekijä- ja rahoittajapuolella suhtaudutaan koko ajan entistä myönteisemmin populaarimusiikkiin ja sen erilaisiin muotoihin, joka tilakysymyksissä näkyy esimerkiksi Lutakon aseman vakiintumisena, ulkotilojen entistä laajamittaisempana ja vapaampana käyttönä sekä suvaitsevaisempana suhtautumisena ulkotaiteseen. Tästä huolimatta vapaalla kentällä nimenomaan ulkotiloissa kokonaan tai pääosin tapahtuvan taiteen katsottiin

olevan kaupungissa heikoimmassa asemassa tilakysymyksiin liittyen. Katutaiteelle, kuten katutanssille, -teatterille, hiphop-musiikille tai graffitille ei katsota löytyvän edelleenkaan riittävästi tiloja, varsinkaan harjoitustiloja, vaikka, kuten edellä mainittu, tilanteen nähdäänkin parantuneen.

”Käsittääkseni tanssilla menee ehkä vähän tilojen puolesta paremmin kuin aiemmin. Mut eihän tilanne niinku silleen mikään optimi ole, mutta kuitenkin on parempi... Mutta yksi semmoinen mihin törmää on, että täällä on valtavasti tekijöitä hiphopin saralla ja ihan ansaitusti Jyväskylässä puhutaan entisenä hiphop-pääkaupunkina. Ihan niin kuin myös liikunnan ja saunan kohdalla. Täällä on paljon treenikämppejä ja nuorisotaloillakin on mahdollisuus varata tiloja, mutta silti monelle eteen tulee se musakentän ongelma, että ei löydy sellaisia tiloja, missä pystyisi vaikka räppiä treenaamaan ja äänittämään, koska tilat ”vuotaa” asukkaille tai muiden soittajien kämppiin. Ja vuokrat hyvissä kämppeissä on sitten niin älyttömiä, että se ei ole kannattavaa pidemmän päälle... Mua on lähestytty monelta taholta siitä, että miten me keksittäisiin sellainen pysyvämpi ratkaisu tähän? Ja vaikka löytyisikin ihan superoptimiratkaisu, niin nuoret ei välttämättä lähde kouluilla tai nuorisotalon tiloissa tekeen, vaan ne tarvitsee sen oman tilan, ajan ja sen oman porukan. Tota me ollaan lobattu paljonkin. Ja on tutkittu sitäkin, miten saatais katutaiteelle, niinku graffitille, lisää laillisia tiloja nyt kun ”temppele” valitettavasti puretaan. Se on ollut aika älyttömän hieno nähtävyys! Tuossa vähän aikaa sitten olin ajamassa vahvasti harjun aidan laillistamista graffiteille ja se saatiin niin pitkälle, että oli kaikki urheiluseurat superinnoissaan ja oli rahatkin koossa. Ja me lähdettiin miettimään, että nyt on hienoa, kun Jyväskylän kesä, taikekaupunki ja urheiluseurat kaikki on yhteistyössä... mutta me törmättiin tällaiseen ongelmaan nimeltä museovirasto ja suojelukohde.”

Nykytilanteessa haasteellisimpana nähtiin rahoituksen väheneminen. Kaupungin kulttuurin leikkaukset, joista ei ollut haastatteluja tehdessä vielä täyttä varmuutta, mutta joita osattiin jo odottaa, herättivät tilakysymysten kannalta paljon huolta vapaan kentän toimijoissa:

”Kaikki kulttuuriavustuksiin tulevat leikkaukset osuvat suoraan vapaan kentän tilankäyttömahdollisuuksiin ja se taas vaikuttaa suoraan heikentävästi toimintamahdollisuuksiin”.

”Huonoimpia ratkaisuja tulee olemaan jos nuorilta ja lapsilta ajetaan alas kulttuurinen nuorisotila ja siihen liittyvät toiminnot.”

Monet haasteltavista olivat sitä mieltä, että kulttuurilaitoksia suositaan liikaa tila-asioissa ja vapaa kenttä jää ikään kuin pienemmän sisaruksen rooliin tilaresurssista (välittömät toiminnalliset tarpeet) ja tilojen kehittämisestä (esim. remontit) päätettäessä ja tiloja rahoitettaessa. Samaan aikaan kaikki haastateltavat kuitenkin tiedostivat, että isot, vakiintuneet laitokset tarvitsevat isoja ja funktionaalisia tiloja, jotka syövät paljon resursseja. Eräs haastateltavista muotoili asian näin: *”Päätäjät haluavat kyllä DIY-kulttuuria, mutta sille ei kuitenkaan olla valmiita antamaan tunnustettua asemaa, joka näkyisi esimerkiksi pienenä pysyvänä perusrahoituksena.”*

Osa haastateltavista sanoi, että Jyväskylässä on muutenkin kulttuuri-puolella tila-asioissa hierarkkisuutta. Kaikilta halutaan ehdotuksia ja ratkaisuja kulttuuri- ja vapaa-ajan toiminnan sekä tapahtumien kehittämiseen, mutta sitten, kun niiden pohjalta jaetaan tiloja ja rahoitusta, niin kulttuuri ja varsinkin sen vapaa kenttä jää paitsioon.

”Kankaan alueen suunnittelun ajoilta muistan tilaisuuden, jossa kaupungin johto ja kulttuuripomot halusivat kuulla nimenomaan ruohonjuuritason toimijoita. Sitten kun ne esittelee kaupunkilaisille ja matkailijoille dioja, niin kulttuurikaupunkislidessa mainitaan vaan Finlandia-maraton, rallit, ostoskeskukset ja sellasia... Että mehän ei edes olla sitten niitä toimijoita, joita mainostetaan ja nostetaan esille, mutta meiltä halutaan kuitenkin neuvoja, mitä tässä kaupungissa on ja mitä me (vapaa kenttä) tuotetaan paikallisille”.

Vastaus heijastelee sitä, että vapaalla kentällä on tällä hetkellä vahva tunne siitä, että päätäjät eivät tunne kulttuuria eivätkä kuuntele riittävästi kulttuuritoimijoita ja näiden tarpeita. Eräs vastaajista muotoili asian vielä kärjistetympin: *”Jyväskylässä rahalla saa [haluamiaan tiloja] ja sillä, että on päättäjien arvohierarkiassa korkealla paikalla”.*

Kaikki haastateltavat olivat yhtä mieltä siitä, että vaikka digitaaliset ratkaisut onkin otettu innostuneesti vastaan – ja käyttöönkin – taiteen ja kulttuurin vapaalla kentällä, ne eivät korvaa fyysisiä tiloja. Ne nähtiin enemmänkin tilanäkökulmasta mahdollisuutena ja fyysisten tilaratkaisujen täydentäjänä. Digitaalisten sovellusten ja alustojen avulla markki-

noidaan ja esitellään toimintaa yleisöille monin tavoin, houkutella uusia yleisöjä, sekä tehdään toiminnasta saavutettavaa sellaisille, jotka eivät fyysiseen tilaan syystä tai toisesta pääse. Musiikille ja visuaalisille taiteille digitaaliset ”tilat” ovat myös tärkeä julkaisu- ja esityskanava tai jopa työn varsinainen lopputuote.

Fyysiset tilat ja digitaalisuus nähtiin toisiinsa limittyvinä asioina; digitaalisuus on osa fyysisiä tiloja ja toisinpäin. Haastateltavat sanoivat, että tänä päivänä fyysisten tilojen digitaaliset valmiudet tulee olla hyvässä kunnossa sekä esitysten tuottamisen, tallentamisen ja niiden jakamisen että yleisöjen tarpeiden kannalta. Lisäksi digitaalisen taiteen ja kulttuurin tuottaminen tarvitsee monesti nykyään fyysisiä tiloja. *”Mitä pienemmän budjetin produktioista on kyse, sitä enemmän digitaalisessakin tuotannossa tarvitaan hyvin varusteltuja matalan kustannustason fyysisiä tiloja”*.

Kulttuurilaitokset

Kuten jo todettu, laitokset näkevät tilat hyvin merkittävänä. Ne ovat oman toiminnan ja laajemminkin taiteen ja kulttuurin paikallisia monumentteja. Kulttuurin tilaratkaisut pitäisi haastateltavien mukaan nähdä investointeina, jotka tuovat hyvää niin laitoksille ja niiden edustamalle kulttuurin alalle kuin myös laajemmin kaupungille. Lisäksi uudet tai parannellut tilat kehittävät laitosten perustoimintaa. Esimerkiksi Aalto2 on tuonut uudenlaisia sisältöjä ja toimintamuotoja museotiloihin sekä uusia käyttäjä- ja yleisöryhmiä.

Haastateltavien tyytyväisyys tilojensa nykytilanteeseen vaihteli. Siinä missä Keski-Suomen **museossa** ollaan hyvin tyytyväisiä peruskorjaukseen ja Aalto2-kokonaisuuden valmistumiseen, taidemuseossa ja käsityömuseossa nähdään yksityisten omistamisessa aikaisemmissa liiketiloissa toimiminen tietyiltä osin haastavana, vaikka tilojen sijainti onkin keskeinen. Toimintaa tiloissa hankaloittaa se, että taloyhtiö tekee usein päätöksiä asukkaiden, ei liiketiloja vuokraavien näkökulmasta. Taidemuseon osalta esimerkiksi taloyhtiön päätös rakennuksen ulkoremontista muutama vuosi sitten vaikutti paljon sen näyttelytoimintaan. Vaikka kaupungin tilapalvelu onkin joissain kohteissa osakas, niin se ei pysty aina välttämättä vaikuttamaan yhtiöiden

päätöksiin laitosten kannalta edullisella tavalla. Tilat eivät ole alun alkaen suunniteltu museoiden toimintaan ja ovat vaikeakulkuisuutensa vuoksi tietyille yleisöille osittain esteellisiä. Koko alueellisen vastuumuseon näkökulmasta haasteena on tilojen hajasijoitus. Aalto2 tuo huomattavia synergiaetuja Alvar Aalto museolle ja Keski-Suomen museolle, mutta taidemuseo ja käsityö museo ovat niistä etäällä. Vaikka haastateltavan mukaan hajasijoituksen tuomiin ongelmiin onkin totuttu, toiveen on ”yhden katon” alla toimiva museokeskittymä tai ainakin joidenkin eri museoiden toiminnan osa-alueiden tuominen samaan tilaan esimerkiksi suunnitellussa Lyseo-korttelissa.

”Keski-Suomen museon osalta tilanne on kunnossa nyt, kun on hieno Aalto2-tila. Taidemuseo ja Suomen käsityö museo toimivat puolestaan liiketiloissa... hyvällä sijainnilla, mutta liiketiloissa. Ja ne tilat on haasteelliset sen takia, että ne rajoittavat esimerkiksi näyttelytoimintaa ja sitä, minkälaista aineistoa sinne voidaan tuoda sisälle ihan sen takia, että ovista ei tapahdu tai on liian matalaa tilaa. Ja osittain se tila on myös esteellistä... että kyllä siellä on hissejäkin, mutta vähän hankalia kokonaisuuksia ne tilat ovat. Aalto2:n etuna on sijainti yhden katon alla, mutta pienenä ongelmana on, että me kaikki ei olla yhdessä ja samassa paikassa. Vaikka on siihen kyllä totuttu, että se nyt ei enää ole semmoinen iso ongelma, mutta kuitenkin tästä kirkkopuiston yli toimistolta siirrytään sitten sinne taidemuseolle tai sitten siirrytään tonne Ruusu puistoon tai kokoelmakeskukseen... Taidemuseon ja Keski-Suomen museon toimistot on tuossa vapaudenkatu 2:ssa. Siellä meillä on aika hyvät työtilat, mutta nyt kuitenkin kun kaupunki on tiivistämässä niitä tiloja, niin on suunniteltu, että me siirryttäisiin tällaiseen avokonttorin. Ollaan sitä nyt pyritty torppaamaan sen takia, että ollaan myös tutkimusyksikkö, jolla on paljon aineistoja joita käsitellään, ja että se ei oikeastaan onnistu sellaisessa paikassa.”

Koko museolaitoksella on nykytilanteessa yksi yhteinen haaste: kokoelmatilojen vähyys. Kokoelmakeskus tarvitsisi haastateltavan mukaan nopeasti lisätilaa. Haaveena on museoiden yhteinen kokoelmakeskus, jossa panostettaisiin myös siihen, että asiakkaat ja yleisötkin pääsisivät nykyistä paremmin käyttämään niitä. Muutenkin museot toivovat lisää erilaisia asiakastoiminnan tiloja.

Fyysisten tilojensa lisäksi museolla ollaan haastattelun perusteella tyytyväisiä digitalisaation avaamiin mahdollisuuksiin: tiloissa pidettäviä näyttelyitä ja esitelmiä striimataan ja tallennetaan jonkin verran. Erityisesti haastateltava nosti esiin uuden Aalto2:n digitaalisen varausjärjestelmän, joka on helpottanut museoiden omaa toimintaa sekä muiden toimintaa museoiden tiloissa.

Kuten todettua, museoilla on ulkotilatoimintaa ja ne ovat mukana muiden järjestämissä joko kokonaan tai osin ulkotiloihin sijoittuvissa tapahtumissa, kuten Valon kaupunki ja Yläkaupungin yö. Jyväskylän Sydän -projektissa on myös käytetty pop up -ulkotiloja varsin paljon ja erityisesti taidemuseo ja käsityönmuseo ovat osallistuneet niihin. Kyseiset museot käyttävät myös Kauppakatua muissa tapahtumissaan. Keski-Suomen museo ja Käsityön museo ovat osallistuneet Toivolan pihalla järjestettäviin tapahtumiin. Aalto2 ulkotilat on suunniteltu niin, että niissä voi järjestää erilaista toimintaa, kuten tapahtumia. Toistaiseksi ulkotiloissa on ollut tapahtumia tai esityksiä Aalto2:ssa järjestettyjen tapahtumien yhteydessä. Jatkossa näitä on tulossa enemmän ja monimuotoisemmin. Suunnitelmissa on ainakin koululaisleiritoimintaa, elokuvanäytöksiä, musiikki- ja tanssiesityksiä sekä skeittausta. Toiveena on, että keskustan museoiden ulkoyhteistilat paranevat Lyseokorttelin valmistumisen myötä.

”Ja meillä on sellainen pyrkimys, että ensi kesänä saataisiin Aalto Kakkoseen sellainen mielenkiintoinen näyttelykokonaisuus, jossa skeittaus on yksi ydinjuttu. Siinä me ollaan jo yliopiston kanssa neuvoteltu, että Ruusupuiston aukio on käytettävissä sitä varten. Ja muitakin erilaisia ajatuksia tuollaisista kaikenlaisista tuollaisista teemoista olisi... se on tietysti rahoituksesta kiinni, mutta että tämmöinen iso ulkotilan sisältäväkin kokonaisuus syntyisi. Sinne on tulossa sellainen amerikkalainen naisskeittari, joka oli viime olympialaisissakin siellä japanissa ja nyt on sitten Pariisiinkin tulossa, niin häneen liittyen tulee semmoinen näyttely ja sitten on skeittausta. Ja valokuvaaja Arto Saari, joka asuu Havaijilla, on paljon kuvannut skeittausta, niin hänen näyttelystään tulisi yksi osa sitä kokonaisuutta. Ja tästä Alvar Aallon Villa Maijan uima-altaasta tulee yksi paikka, jossa voidaan tässä kokonaisuudessa skeitata. Että tällaisia isoja ulkotilojen käyttäjiä suunnitellaan sisätilojen rinnalle.”

Haastateltavan mukaan **orkesterissakin** ollaan varsin tyytyväisiä nykytilanteeseen nyt, kun orkesterin tilahaasteet on onnistuttu osittain ratkaisemaan. Paviljonkiin siirtyminen vuoden 2024 alussa katsotaan ratkaisevan ennen kaikkea tilojen volyymiongelman. Nyt isotkin yleisömäärät pääsevät seuraamaan esityksiä. Esimerkkinä haastateltava mainitsi sen, että koululaisryhmät pääsevät huomattavasti aiempaa helpommin seuraamaan harjoituksia ja orkesteriesityksiä. Lisäksi Paviljongin tilojen akustiikkaa parannettiin orkesterin käyttöön sopivammaksi, joka tekee toiminnan miellyttävämmäksi niin muusikoiden kuin yleisönkin kannalta.

”Tämä Paviljonkiin siirtyminen on ehdottomasti hieno asia ja tärkeä askel eteenpäin. [...] Vaikka se onkin väliaikainen ratkaisu, eikä vielä täyty kaikkea orkesterin ja yleisön tarpeita, niin orkesteri tulee kehittymään aivan valtavasti tässä seuraavassa vaiheessa, kun Paviljongissa harjoitellaan samalla konserttialustalla kuin konsertoidaan. Ja sitten se, että se koko yhteinen instrumentti eli se sali soi nyt paremmin siinä mielessä, miten akustiseen musiikkiin tarkoitettu tila voi soida. Se on se elementti, jolla tehdään mahdollisimman korkealaatuista taidetta.”

Paviljongin yhteistilat haastateltava näki kuitenkin hieman haasteelliseksi jo aiemmin mainituista syistä ja siksi, että Jyväskylässä on paljon tapahtumia, joka tarkoittaa monia eri tilaisuuksia Paviljongin tiloissa, joita orkesteri käyttää esityksiinsä. Se tarkoittaa orkesterille paljon roudausta.

”Tässä on vielä kompromissielementtejä roudauksenkin kannalta. Siinä on jouduttu tekemään kompromisseja. Eli siellä tulee viikottain tai joskus päivittäinkin roudauksia niin soittimien osalta kuin alustankin osalta, koska se on 50% meidän käytössä ja 50% sitten se sali on Messut oy:n käytössä. Sitten kun ollaan tapahtumakaupunki ja kulttuurikaupunki Jyväskylässä, niin täällä on erinomaisia tapahtumia paljon. Se tarkoittaa myöskin paljon konsertteja ja me toimitaan yksin... Hyvä puoli on se, että käyttöaste Paviljongin salilla tulee olemaan korkea, mutta se kääntöpuoli on se, että ihan kaikkia tapahtumia ei saada mahtumaan niihin koko Paviljongin aikatauluihin.”

Haastateltavan mukaan myös esitysten hinnoittelu oli aiemmin saavutettavuuden kannalta ongelmallista ja korkea hinta rajasi tiettyjä käyttäjäryhmiä ulkopuolelle. Uusi suurempi tila yhdessä uuden lipunmyyntijärjestelmän kanssa mahdollistavat hinnoittelun porrastamisen aiempaa paremmin: alempia hintoja voidaan tarjota entistä enemmän ja joustavammin vähävaraisemmille yleisöille sekä lipunhintaa voidaan muuttaa kysynnän mukaan.

”Tähän mennessä me ollaan tehty kasvatus- ja hyvinvointityötä konserttipäivinä teatterilla ja nyt sitten meillä on mahdollisuus avata meidän harjoitukset yleisölle. Me kutsutaan koululaisryhmiä ja muita... Koska kolmi-kulmaan ei ole mahtunut kuin ehkä kymmenkunta kerrallaan nyt. Uusiin tiloihin mahtuu paljon enemmän. Se on iso muutos ja iso mahdollisuus. Että ensi keväänä [keväällä 2024] siellä Paviljongissa tulee olemaan avoimia harjoituksia ja vierailumahdollisuuksia maanantaista keskiviikkoon. Lipunmyyntiin ja talouteen peilaten saavutettavuus tulee paranemaan, koska me voidaan nyt uudistaa meidän lipunmyyntijärjestelmää ja hinnoittelutapaa sinne paviljonkiin. Tietysti kun olemme ministeriön ja valtion rahoitusta saava ja kunnallinen toimija, niin meidän tehtävämme on pitää ne hinnat sellaisena, että se on myöskin tätä... Nyt sitten tällaista aikalailla porrastettua hinnoittelua tullaan käyttämään riippuen millainen on asiakaspaikkatilanne ja minkälainen on myös kysyntä. Tällaista meillä ei ole ollut samassa määrin aikaisemmin. Esimerkki tulee ihan tuolta tuolta kaupalliselta puolelta... niin tän tyyppistä tullaan kokeilemaan.”

Orkesterissa jaetaan digiratkaisuista pitkälti samat näkemykset muiden laitosten edustajien kanssa: digitaalisuus auttaa tavoittamaan uusia yleisöjä ja lisää toiminnan saavutettavuutta, mutta ei voi korvata perustoimintaa eli fyysisissä tiloissa tapahtuvia harjoituksia ja esityksiä. Pääasialliset asiat, joihin orkesteri digitaalisia välineitä ja alustoja käyttää, ovat esitysten striimaukset (tehtiin erityisesti korona-aikana) yleisöille, pedagogisten materiaalien jakaminen muusikoiden kesken ja opetustarkeoituksiin sekä materiaalin jakaminen muusikoiden kesken harjoitus-tarkoituksissa.

Kuten mainittua, orkesteri käyttää toisinaan ulkotiloja esityksiinsä, erityisesti tapahtumien, kuten Jyväskylän kesän, Valon kaupunki ja Ylä-

kaupungin yö, yhteydessä. Lisäksi orkesteri on soittanut eri kokoonpanoilla ja eri tapahtumissa Harjulla, Kävelykadulla ja paikallisliikenteen linja-autoissa. Korona-aikaan orkesteri myös konsertoit ikäihmisten palvelutalojen ja lasten päiväkotien pihalla. Silloin alkanutta ”orchestra on the move” -toimintaa jatketaan yhä. Jyväskylässä tarjolla oleviin ulko- ja muihin esiintymistiloihin ollaan pääasiassa tyytyväisiä. Lisäksi nousee esiin se, että ulko- ja erilaisten julkisten tilojen käytössä yhteistyö muiden toimijoiden kanssa on yleistä ja luontevaa. Sen katsotaan positiivisesti kehittävän toimijoiden välistä yhteistyötä niin laitosten välillä kuin laitosten ja vapaan kentänkin kesken.

Kirjastoja pidetään niin aiempien tutkimusten (kts. esim. Heikkilä 2022; Sivonen & Heikkilä 2024) kuin haastattelujenkin perusteella matalan kynnyksen kulttuuritiloina ja niiden käyttöaste on väestön keskuudessa suurta. Lähikirjastoverkostonsa sekä kirjastoautojen vuoksi kirjasto on ollut aina myös alueellisesti hyvin saavutettava palvelu. Jyväskylässä haastateltavan mukaan palvelukirjastojen muuttaminen omatoimikirjastoiksi sekä kirjastojen itsepalveluaukioloaikojen pidentäminen ovat pitäneet saavutettavuutta yllä ja jopa tiettyssä mielessä parantaneet sitä, vaikka niihin liittyikin joidenkin käyttäjäryhmien kohdalla lisääntyneitä haasteita. Ilmaisen kirjaston hinta ei luonnollisestikaan muodosta kirjastojen peruspalveluja käyttävälle kaupunkilaiselle haastetta, mutta tilojen vuokraamisen suhteen pienet ja vähävaraiset yhteisöt ovat toisinaan valitelleet kustannusten suuruutta, vaikka vuokrahinnat onkin pystytty pitämään alhaalla verrattuna niin sanottuun normaaliin tilavuokratason.

”No meillä kirjastolla on aika pitkät perinteet semmoiselle matalan kynnyksen kulttuuripalveluille. Lähes jokaisella suomalaisella on joku kokemus vähintään lapsuudesta kirjaston käytöstä. Tällä hetkellä meidän käyttöaste on vielä tosi korkea tässä kaupungissa. Kulttuuribarometrinkin mukaan ollaan saavutettavia. Mikä tietenkin johtuu myös siitä, että meillä on suhteessa muihin kulttuuripalveluihin laaja verkko eli me ollaan ehkä niitä viimeisiä kaupungin palveluja, jotka on laajemmin tuolla asuinalueilla tarjolla ja myös iltasin auki. Että siinä mielessä meidän tilannehan on todella hyvä. Tietoykkösen selvityksessä kirjastot on myös hirmu usein siellä ihan kärjessä – ykkösenä tai kakkosena – siinä, että meidän asiakaspalvelussa on

pystytty säilyttämään se asiakkaan kohtaaminen ja sitä myös arvostetaan. Yksi muutos viime aikoina toimintaympäristössä on ollut omatoimikirjastot, jotka mahdollistaa hienosti tilojen käytön myös semmoisina aikoina, jolloin ei pystytä henkilöstöä sinne järjestämään. Siinä on toki joitain saavutettavuusongelmia kuitenkin. Esimerkiksi kesällä kun testasimme yhden kirjaston kanssa sitä, että se oli vain omatoimisesti auki, niin kun koko ajan kerättiin sitä palautetta. Sieltä nousi kaksi ryhmää, jolla oli esteitä sen käytössä: lapset ja kehitysvammaiset. Lapsethan sinällään osaisi sitä kyllä käyttää, mutta meillä on sellainen systeemi, että alle viisitoistavuotiaat ei saa käyttää omatoimikirjastoa ilman huoltajan lupaa eli jos huoltaja ei sitä ole sitten antanut tai lapsi ei tajua sitä pyytää huoltajalta... Kirjaston käyttö ja myös aineiston varaaminen on maksutonta ihan lain mukaan eli ei voida siitä periä maksua, mutta sitten nää meidän tämmöiset vuokrattavat tilat, joita oli just ne luentosalit ja semmoiset, niin niistä jonkun verran tulee järjestöiltä kyselyä. Hinnat ei meidän markkinaselvityksen perusteella ole korkeat, mutta jollakin pienelle yhdistykselle se voi olla liikaa sen luennon järjestämiseksi... että sitten aika paljon tulee kyselyitä siitä, että voisiko saada ilmaiseksi. Meillä on siinä semmoinen rajaus, että jos se tapahtuma toteuttaa kirjastolain tehtävää ja me voidaan se tietyllä tavalla todeta, että me tehdään yhteistyössä jossain tämmöisessä tapahtumassa, niin silloin me ollaan tultu niissä hinnoissa vastaan.”

Kirjastojen tilat ovat Jyvässeudulla yleisesti kohtalaisessa tai hyvässä kunnossa ja monia, esimerkiksi koulujen yhteydessä sijaitsevia lähikirjastoja on kunnostettu tai uudisrakennettu viime vuosina. Joistain huonossa kunnossa olleista lähikirjastotiloista on luovuttu. Edelleen haastateltavan mukaan lähikirjastoissa, kuten pääkirjastossakin, kärsitään kuitenkin ikääntyvien toimisto- ja palvelutilojen ergonomiao ongelmista sekä puutteellisista logistiikasta esimerkiksi sen suhteen, että verkottuneen kirjastolaitoksen myötä kirjojen siirtely kirjastoista ja kokoelmista toiseen on kasvanut. Pääkirjaston tilanne on kuitenkin haastateltavan mukaan tällä hetkellä hälyttävä. Peruskorjausta vuonna 1979 rakennettuun rakennukseen ei ole tehty ja tilassa kärsitään muiden muassa sisäilma-, lämpötila- ja kosteusongelmista. Haastateltava luonnehtii pääkirjastoa suoranaisesti riskiksi niin siellä työskentelevien kuin siellä sijaitsevien materiaalienkin kannalta. Hyvänä puolena asiassa

haastateltava näkee, että nyt rakennuksen tila on vihdoin tiedostettu kaikilla toimijatasoilla ja asiaan haetaan aktiivisesti muutosta. Hän ei usko, että nykyisen tilan peruskorjaus riittää tai on paras ratkaisu, vaan tarvittaisiin kirjastolle ja muille toimijoille soveltuva uudisrakennus, joka toteuttaisi yhteistila-ajatusta. Uudistilaa tukevat havainnot muuttuneista olosuhteista ja niiden myötä tulevista uusista vaatimuksista: (A) Vanhat kirjastotilat on suunniteltu nimenomaan vanhan malliselle kirjastolle eli tilalle, jossa säilytetään, luetaan ja lainataan kirjoja. Nykykirjastojen tulisi olla palveluiltaan monipuolisia ja ilmapiiriltään toiminnallisia, joissa tilaratkaisut tukevat sitä, että kirjasto, kaupunkilaiset ja erilaiset muut yhteisöt ja yhdistykset toimivat yhdessä. (B) Nykyllaissa kirjastoille on kirjattu tehtäväksi myös toimia alueellisina ja paikallisina kansalaistoiminnan tiloina. Haastateltavan mukaan nykyisissä tiloissa tuo tehtävänanto ei toteudu parhaalla mahdollisella tavalla. Erityisesti tällaiset tilahaasteet ovat tyypillisiä lähikirjastoille, joiden ”neliöt ovat pieniä”. Lähikirjastojen ongelmana on lisäksi usein, että koulut, joiden yhteydessä monet niistä toimivat, käyttävät yhteisiä tiloja siinä määrin, että muiden (esim. paikalliset järjestöt) mahdollisuudet niiden käyttöön ovat vähäiset. (C) Kirjastotilat ovat siinä mielessä poikkeuksellisessa tilanteessa muihin laitoksiin nähden, että niiden volyymia voidaan lähivuosina vähentää, sillä kokoelmatiloja tarvitaan digitoinnin ja äänikirjojen yleistymisen ansiosta entistä vähemmän. Toisin sanoen kirjastojen kohdalla voidaan sanoa, että digitalisaatio on jossain määrin korvannut fyysisen tilojen tarvetta.

Kirjastot käyttävät ulkotiloja verrattain vähän. Kirjaston itse järjestämiä ja muiden kanssa yhteistyössä järjestettyjä tilaisuuksia on kuitenkin ulkotiloissa ollut: Cygnaeuspuistossa on kesäisin satupicnic ja lisäksi kirjasto on ollut mukana yhteistyötapahtumissa muiden muassa Mäki-Matin perhepuistossa, Palokassa ja Säynätsalossa. Kirjastoautot ovat luonnollisesti merkittävässä määrin kytköksissä ulkotiloihin; ne vievät palvelua kirjastojen seinien ulkopuolisiin tiloihin ympäri Jyvässeutua. Monien lähikirjastojen pihoiilla tapahtuu paljon varsinkin, jos ne ovat koulujen yhteydessä. Nykyisen pääkirjaston ympäristö ei tue ulkotilojen käytön kehittämistä. Myös tähän toivotaan mahdollisten uusien tilaratkaisujen tuovan parannuksia lähitulevaisuudessa. Uudessa kirjastolaissa (L 1492/2016) määritellyt sosiokulttuuriset tehtävät ohjaavat

järjestämään tilaisuuksia entistä enemmän ulkona yhteistyössä vapaan kentän toimijoiden kanssa. Tulevaisuudessa ulkotilojen käyttö vastaajan mukaan todennäköisesti yleistyykin entisestään.

”Kirjasto on vahvasti lasten ja lapsiperheiden palvelu. Tulevaisuuden suunnitelmissa on, että pyrimme tarjoamaan entistä viihtyisämpiä ulkotiloja kirjaston yhteyteen.”

Kulttuurilaitosten edustajat antavat tiloille suuren arvon. Ne ovat sekä välttämättömiä laissa määrätyn toiminnan järjestämisen kannalta että merkittävä osa laitosten imagoa ja brändiä, niiden toimimista ”kulttuurin maamerkkeinä”. Vakituiset tilat ovat tärkeitä, koska ne tekevät pitkällä aikavälillä toimintaa näkyväksi ja tiettäväksi. Lisäksi tilojen kesävyys ja pitkäaikaisuus nähdään elinehtona perustoiminnalle. Laitosten edustajat pitävät tilojen nykykuntoa ja -toimivuutta pääsääntöisesti hyvänä. Suurimpia ongelmia on pääkirjaston tiloissa. Tilat ovat muutamia yksityisten omistajien liiketiloissa sijaitsevia museotiloja lukuun ottamatta saavutettavia ja taloudelliseen saavutettavuuteenkin on pystytty kiinnittämään huomiota, vaikka takapakkia sen suhteen on myös tapahtunut (esim. kerran kuussa olleiden ilmaisten perjantaiden poistuminen). Laitosten tilat ovat myös muille yhteisökäyttäjille pääasiassa saavutettavia, erityisesti näin voidaan katsoa olevan kirjaston kohdalla. Tätä tukevat vapaan kentän haastattelussa esiin nousseet näkemykset kirjaston tilojen käytön suosiosta.

Kaikki toimijat ovat viime vuosina ”rationalisoineet” tilojansa ja niiden käyttöä. Orkesteri on siirtynyt paviljonkiin ja sovittanut toimintaansa sen yhteiskäyttötiloihin. Aalto2 perustettiin juuri sen vuoksi, että tilat tulisivat tehokkaampaan käyttöön niin museoiden oman käytön lisääntymisen ja monimuotoistumisen myötä kuin kasvavan ulkopuolisen käytön ansiosta. Museoon rakennettu uusi olohuone tila on haastateltavan mukaan alkanut vetää hyvin ”hengailijoita” tiloihin. Aalto2 tiloista vastaa osakeyhtiö, jonka menestys- ja tuotto-odotukset nostavat sen tärkeyttä, että tilat ovat maksimaalisessa käytössä. Taidemuseon ja käsityönmuseon kohdalla tilojen käytön tehostaminen on vaikeampaa, koska niitä on taiteellisen käyttötarkoituksen ja niiden alkuperäisen käyttötarkoituksen vuoksi vaikea vuokrata ulkopuolisille.

Kirjasto on vähentänyt niin lähikirjastotiloja – tai muuttanut niitä omatoimikirjastoiksi – kuin varastotilojakin pienentyneiden kokoelmien vuoksi. Jonkin verran haasteita kaikilla on nykytilanteessa säilytystilojen suhteen (museolla liian vähän, orkesterilla liian kaukana ja kirjastolla liikaa) ja muiden kuin perusyleisötilojen suhteen toivottaisiin myös parantamista yleisön ja sidosryhmien käytön näkökulmasta (esim. museoiden kokoelmatilat).

Suurin kaikkien esiin nostama haaste liittyy digitaalisuuteen: tilavarausjärjestelmät eivät toimi sillä tavalla kuin niiden pitäisi tilojen käytön nykyvaatimusten, kasvaneiden yhteiskäyttötarpeiden ja kustannussäästöjen näkökulmista toimia. Kaupungista puuttuu toimiva kaikille yhteinen tilavarausjärjestelmä ja olemassa olevat toimijoiden omat tai tiettyjen toimijaryhmien yhteiset varauskalenterit ja -järjestelmät eivät toimi yksin. Yhteinen varausjärjestelmä tiedetään olevan tulossa, mutta tilahaasteiden ratkaisemiseksi sitä tulisi haastateltavien mukaan kiirehtiä. Siinä nähdään mahdollisuuksia parantaa tilojen käyttöastetta huomattavasti. Esimerkkinä hyvin toimivasta varausjärjestelmästä laitosten edustajat nostavat Aalto2:n uuden osakeyhtiön kautta hoidetun varausjärjestelmän. Sitä voisi heidän mukaansa käyttää mallina koko kaupungin kulttuurin käyttöön tarkoitettujen tilojen yhteisestä varausjärjestelmästä.

Kaupunki

Kuten jo edellä viitattua, kaupungin edustajien tulokulmat tila-asioihin ovat moninaisia ja näkemykset poikkeavat osin toisistaan. Luottamushenkilö ei välttämättä ole asioista samaa mieltä viranhaltijan kanssa ja eri alojen tai eri asemassa työskentelevien viranhaltijoiden näkemykset poikkeavat usein toisistaan. Kuten todettua, kaupungin haastateltavat olivat yleisesti sitä mieltä, että tilat ovat taiteen ja kulttuurin tekemiselle välttämättömiä ja niitä järjestettäessä, ylläpidettäessä ja kunnostettaessa tai muutoin kehitettäessä täytyy huomioida tiloja käyttävien taiteen ja kulttuurin toimijoiden erityistarpeet. Monet haastateltavista huomauttivat useaan otteeseen, että kulttuuritoimijoiden tarpeet tilakäytölle ovat monenkirjavia: Osaa palvelevat monikäyttöiset ja helposti muunnelta-

vat yhteiskäyttötilat tai jopa pop up -tilat. Toiset – erityisesti laitokset – taas vaativat puolestaan pitkään samanlaisina pysyviä, vaikeasti muunneltavissa olevia erityistiloja. Jotkut pystyvät toimimaan samoissa tiloissa muiden kanssa. Toisten toiminta taas vaatii ehdottomasti vain niiden käyttöön varatut tilat toiminnan erityisluonteen vuoksi.

Haastateltavia puhuttivat erityisesti kulttuurilaitosten käyttämät tilat, koska ne ovat vapaan kentän tiloja pysyvämmiin ja kiinteämpiin osa kaupungin kulttuuripalveluita ja selvästi suurempi osa kulttuurin varainkäyttöä. Laitokset vaativat lisäksi toimintaansa paljon erikois- ja erillistilaa, koska niiden laissa määritelty toiminta perustuu taiteen ja kulttuurin esittämiseen suurille yleisömäärille. Laitosten tilaratkaisujen kanssa ei voida siksi toimia niin dynaamisesti – tilanteen vaatimilla tavoilla – kuin vapaan kentän tilojen kanssa. Haastattelussa nousi useaan otteeseen esiin se, että kulttuurilaitosten tiloihin on investoitu ja tullaan investoimaan lähiaikoina niin paljon, että se vääjäämättä syö kaventuvan kulttuuribudjetin aikana muun kulttuuritoiminnan rahoitusta.

”Tulee aina tiettyjä haasteita, kun puhutaan eri käyttäjien tilojen rahoittamisesta. Ja varsinkin sellaisissa maailmantilanteessa, missä ollaan nyt, niin on tietysti vaikeita päätöksiä tehtäväksi ja asioita täytyy uudelleen organisoida... yksi kysymys siinä on, että miten tilojen käyttöasteet saisi paremmaksi ja miten olisi kannattavampaa maksaa niitä tiloja. Ylläpidon kulutkin on haaste, mutta sitten on vielä investoinnit... ja monet laitoksista odottaa, että investointeja pystyttäisiin tekemään äkkiä. Ja tietysti ne on aina tietynlaisia erikoistiloja... se on siinä se iso vaade. Tiettyjä spesiaaliratkaisuja pitää aina tehdä, jotta tilojen muutokset olisivat toiminnallisesti järkeviä. Ja jos taas liian paljon joustetaan niistä erityisvaatimuksista, niin sitten niitä ei kannata tehdä. Sitten me saadaan niinku huonoa tilaa, mikä ei toimi kenellekään eli tää on investointien ja esimerkiksi yhteistilojen ongelma.”

Myös vapaan kentän tiloista ja tilatarpeista keskusteltiin. Yhtäältä haastateltavat puhuivat siitä, että vapaalle kentälle ei ole tarjota samassa mitassa tiloja kuin laitoksille. Saman mittakaavan tilajärjestämiselle ei nähdä tarvettakaan, koska työntekijöiden, tilaisuuksien, kokoelmien ja yleisöjen määrät ovat vapaalla kentällä merkittävästi pienemmät kuin laitoksissa. Samalla haastateltavat kertoivat ymmärtävänsä, että

viimeaikojen mittavat tilainvestoinnit laitoksille (esim. orkesterin vuosittaisten tilakustannusten lisääntyminen 800 000 eurolla) ja samanaikaiset vapaan kentän tukien supistukset ovat omiaan ruokkimaan epäoikeudenmukaisuuden kokemusta vapaan kentän toimijoissa. *Toisaalta* kaupungin haastateltavista monet tiedostavatkin sen, että vapaan kentän toimijoista monet kamppailevat tilojen vähyyden tai kalleuden kanssa. ”*Resurssit ja tulot ovat pienet ja luovia uusia tilaratkaisuja tarvitaan*”. *Kolmanneksi* – ja ikään kuin yhtenä kehittämissuunnitelmana edelliseen haasteeseen – juuri vapaalla kentällä nähdään ja toivotaan olevan eniten mahdollisuuksia yhteis- ja hybriditilojen käyttöönottoon, koska toiminta ei ole niin pitkälle erikoistunutta kuin laitoksissa ja yleisövolyymit ovat pienempiä, joka tekee tilojen muuntelusta helpompaa. Villa Ranaa pidetään tällä hetkellä hyvänä esimerkkinä tällaisesta tilaratkaisusta, vaikka sen rahoitus ei olekaan vielä varmallalla pohjalla. Myös Kramsu mainitaan hyvänä esimerkkinä tällaisesta vapaan kentän sisäisestä yhteistilahankkeesta, jossa suhteellisen pienillä kaupungin resursseilla saavutetaan paljon toimintaa ja tilojen korkea käyttöaste. Tässä yhteydessä nostettiin esiin sekin, että vapaalla kentällä on toimivaa tilayhteistyötä koulujen ja kirjaston kanssa. Lisäksi mainittiin, että taide- ja kulttuuriyhteisöt käyttävät luovasti ikäihmisten palveluiden ja varhaiskasvatuksen tiloja hyvinvointia kulttuurista-toimintaansa. *Neljänneksi* muutamat kaupungin edustajat nostivat esiin sen, että vapaalla kentällä ollaan jo hyödynnetty yksityisen sektorin pop up -tiloja. Tätä pidetään hyvänä kehityssuuntana, koska se mahdollistaa uudenlaisten tilojen käytön sellaisten toimijoiden kohdalla, jotka eivät tarvitse jatkuvaa ja kiinteää tilaa toimintaansa. Lisäksi se on omiaan edistämään näiden haastateltavien mukaan sitä myönteistä trendiä, että kaupungissa hyödynnetään taiteeseen ja kulttuuriin entistä enemmän yksityisen sektorin tiloja, jotka ovat julkiselle sektorille halvempia ja jolla toisaalta voi olla yksityistä liiketoimintaa elähdyttävää vaikutusta.

”Mä haluan tuoda tilainvestoinnit esiin myös plusmerkkisenä asiana. Tiedän toki, että siihen liittyy varauksia monilla ihmisillä ja tässäkin pöydän äärellä. Enkä halua mitään ristiriitoja rakentaa siinä asiassa. Mutta kun se on myös mun mielestä yksi tärkeä näkökulma. Tuottavuuden ja taloudellisuuden näkökulmasta niinku hyvä ratkaisu... Esimerkiksi toi yliopiston pääkirjaston Lähteen peruskorjaus tai sitten Villa Rana. Yleensäkin niinku

tää kampusalue ja sen tämä eurooppalainen kulttuuriperintötunnus, jonka se sai. Sellaiset asiat on kuitenkin sellaisia myönteisiä juttuja, mitä on tehty. Ne luo tavallaan sellaista hyvän kierrettä ja tavallaan monta kertaa kun kuitenkin niitä asioita tehdään verkostossa ja yhteisvoimin ja yhteistuumin. Suunnittelua pitäisi just pyrkiä vielä enemmän tekemään monitoimijaisesti, niin että ei aina katsota niitä organisaatorajoja, vaan haetaan niitä keskusteluporukoita sen sisällön kehittämiseen ja mietitään mahdollisimman laajasti ketä se tilainvestointi sitten ikinä voi koskea niin mukaan ja että sellaista kautta saa sitä syötettä ja ideoita.”

”Pitää miettiä, mitä voidaan tarjota ihmisille, jotka asioi vaikka meidän kävelykadun ympäristössä. Niihin on olemassa halpoja mutta toimivia ratkaisuja. Verrattuna näihin budjetteihin, että me rakennetaan niinku isoja kulttuuritilainvestointeja, joissa ei puhuta enää kymppitonista... että puhutaan kymppimilleistä. Että tavallaan, mikä on sitä kulttuuria mitä me tuotetaan ja mikä on niinku yksityisten rooli, että vaikka kiinteistöpuolella. Tässä Villa Rana nousi jo esille, missä yksityinen kiinteistönomistaja oli avain siihen ratkaisuun. Täikka sitten vanha pappila. Jo nyttten monessa ratkaisussa on tavalla tai toisella taustalla ja vaikuttamassa yksityisiä kiinteistönomistajia, mutta heillä ei ole osaamista eikä mahdollisesti aikaa tai resursseja toteuttaa varsinaista toimintaa ja elämyksellisyyttä tiloissa, mutta voidaan tarjota ehkä puitteita. Tai vaikka Tavastialle mikä tehtiin... siellä on keskusalueen isoin taidegalleria täysin yksityisesti toteutettuna. Se ei ollut käsittääkseni vaatinut julkista rahaa euroakaan eli tavallaan tän tyyppisiä ratkaisuja syntyy, mutta se vaatii sitten niitä toimijoita. Tää on ehkä semmoinen yhteistyömalli, mitä meillä voisi parantaa entisestään jollain varsin pienillä taloudellisilla panostuksilla.”

Haastateltavien puheessa tilojen nykytilanteesta teemaksi nousee jatkuvasti tavalla tai toisella raha: tilat kallistuvat jatkuvasti ja samanaikaisesti kasvavat heikon kuntatalouden puristuksessa paineet kustannussäästöihin. Haastateltavat olivat erityisen tietoisia siitä, että laitosten (erityisesti teatteri ja kirjasto) käyttämät tilat vaativat nyt ja lähitulevaisuudessa paljon korjausrahaa. Rahoituksen ja rahankäytön tuotto-odotusten kannalta haasteellisimpina nykytilanteessa nähtiin kalliit erityistilat, joiden käyttöaste on matala. Teatteri mainittiin tässä yhteydessä useaan otteeseen.

Haastateltavista muutamat esittivät yhdeksi lähitulevaisuuden ratkaisuksi sellaiset kulttuuritilojen investointihankkeet, joissa olisi tarkkaan laskettu tilojen kehittämisestä ja parantamisesta sekä yhteis- tai monikäytön lisäämisestä seuraavat pidempiaikaiset kustannussäästöt. Eli toisin sanoen he kaipasivat mahdollisimman tarkkoja ja uskottavia laskelmia siitä, kuinka nopeassa aikataulussa tiloihin käytetyt investoinnit maksavat itsensä takaisin ja alkavat tuottaa säästöä tilakustannuksissa. Kaksi haastateltavista nosti tästä esimerkiksi Lyseokorttelin suunnitelman ja siitä tehdyt talousarviot. Jos siinä kaikki menisi suunnitelmien mukaisesti, niin Lyseo-korttelin yhteistiloilla olisi mahdollista saavuttaa laskelmien mukaan yli miljoonan euron säästöt vuotuisissa tilakustannuksissa.

”Kulttuuri vaatii paljon tilaa. Se on ihan selvä. Näyttävät kulttuuritilat ovat jo kaupunki-ilmagonkin kannalta merkittäviä asioita. Mutta sille kalliille erityistarpeisiin vaativalle tilalle on todella vähän maksajia. Kaupungin on vaikea löytää muita tahoja, jotka haluaisivat investoida kulttuuritiloihin... ja kulttuuri tarvitsee kipeästi lisää investointeja ja rahaa. Kaupungin pitää tarkkaan arvioida investointien tuottavuushyödyt ennen kuin se alkaa jatkossa toteuttamaan isoja kulttuurin tilahankkeita.”

Kaikkiaan voidaan sanoa, että haastateltavat eivät olleet täysin tyytyväisiä taiteen ja kulttuurin tilojen nykytilanteeseen, vaikka tilanne onkin kohentunut viime vuosina. Tiloissa nähdään olevan tilojen kunnon ja nykyaikaisiin käyttövaatimuksiin vastaamisen suhteen puutteita. Erityisesti pääkirjasto katsotaan tässä mielessä haasteelliseksi tilaksi, mutta myös teatteri ja kansalaisopisto nousivat esiin. Monien vastaajien mielestä tilojen mitoitus ei vastaa nykykäyttöä, vaan perustuu monien vuosien takaiseen tilanteeseen. *”Osalla on nykyisin liiaksi tilaa ja osalla taas liian vähän. Olisi tärkeää saada tilat ja niiden nykykäyttö parempaan synkkaan.”*

E erityisen pitkään haastateltavia keskustelutti orkesterin tilanne. Osa oli vastikään tehtyyn väliaikaisratkaisuun – orkesteri siirtyi teatterilta Paviljonkiin – tyytyväisiä, vaikka samalla kuitenkin nostivat esiin sen, että siirto ei ratkaise orkesterin tilaongelmaa lopullisesti. He painottivat, että väliaikaisratkaisu oli tehty yhteistyössä orkesterin kanssa. Osa taas piti väliaikaisratkaisua kehnona tapana lykätä ongelmanratkaisua,

joka myös lopulta tulisi maksamaan kaupungille enemmän kuin ker-
tainvestointi.

”No tästä konserttialiasiaistahan voidaan puhua seuraavat 50 vuotta. Ja on varmaan ehkä tarpeenkin puhua, mutta se kipakka keskustelu on munkin mielestä huono lähtökohta. Niin kuin kulttuurista ylipäättään, koska niistä tulee aina jakavia kysymyksiä. Mun näkökulmasta konserttialikeskustelu tai konserttialin kysymys on nyt ratkaistu, kun sinfonia siirtyi Paviljonkiin. Sen ratkaisun elinkaari voi olla ehkä kymmenen vuotta tai se on plus miinus kymmenen vuotta eli se on nyt toistaiseksi ratkaistu tavalla, joka palvelee orkesterin ja yleisön intressejä. Orkesterin olosuhteet paranevat ja vieläpä melko vähäisellä rahalla verrattuna yleensä 100 tai 200 miljoonaa euroa maksaviin konserttitaloihin. Jos meillä on joskus sellainen mahdollisuus käytettävissä, niin totta kai se on parempi ratkaisu tähän myöhemmin. Nyt kun me käytettiin vain 10 miljoonaa euroa, me saatiin hyvä ratkaisu.”

”Joo, mä oon tästä eri mieltä, koska tää ratkaisuhan ei tule poistamaan musiikkialikeskustelua Jyväskylästä, vaan tehdään hiton kallis väliaikainen ratkaisu. Joo, se mahdollistaa jotakin ehkä – me ei vielä tiedetä mitä kaikkea me voidaan saada sillä teknologisella puolella saa tehtyä semmoista mitä taas perinteiset akustiset sallit ei pysty toteuttamaan – mutta tää ei niinku poista sitä keskustelua ja tarvetta.”

Kuten moneen kertaan jo viitattu, haastateltavat olivat sitä mieltä, että koska tilat ovat välttämättömiä eikä niiden kalleudelle tai kallistumiselle ole paljoa tehtävissä, on tärkeää saada niiden käyttöaste mahdollisimman korkeaksi, kuitenkin tilojen toiminnallisuus ja pääkäyttäjien vaatimukset huomioiden. Tässä suhteessa Aalto2:a, kirjastoa (huonokuntoisia tai kokoelmatiloja lukuun ottamatta) ja Paviljonkia pidettiin hyvinä esimerkkeinä. Varsinkin kirjasto nostettiin moneen otteeseen esiin eräänlaisena ihannetilana, joka on muunneltavissa moneksi ja jota monet eri kulttuuritoimijat käyttävät paljon. Monien muiden laitosten tilat nähdään sellaisina, että niitä on vaikea muunnella muiden käytettäväksi, koska ne on suunniteltu pääkäyttäjien erityistarpeiden mukaisesti. Osa näki valmiuden tilojen yhteiskäyttöön myös niin sanottuna tottumiskäytöksenä. He esimerkiksi katsoivat, että teatterilla ei ole totuttu toi-

mimaan monien käyttäjien yhteistiloissa samoin kuin kirjastolla. Käytöstä haastateltavat uskovat voitavan korottaa muiden muassa uusilla kulttuuritoimijoiden yhteiskäyttötiloilla sekä yhdistämällä liikunnan ja kulttuurin tilojen käyttöä. Koulujen yhteydessä olevat opetuksen, liikunnan ja kulttuurin yhteis- ja monikäyttötilat nähtiin positiivisina esimerkkeinä.

Vaikka tilakysymys on kaupungin kustannusnäkökulmasta polttava, haastateltavat näkevät taiteen ja kulttuurin tilat hyvin tärkeiksi. Aivan kuten vapaan kentän toimijat ja kulttuurilaitosten edustajat, viranhaltijat ja luottamushenkilöt katsovat näyttävien ja etabloituneiden kulttuurin tilojen ”brändäävän” kaupunkia. ”*Hienot kulttuurilaitokset ovat kaupungin maamerkkejä*”. Parhaina viime vuosien investointeina haastateltavat pitivät yleisesti sellaisia tilahankintoja ja -uudistuksia, jotka yleisesti tai tiettyjä kuluttajaryhmiä ajatellen rakentavat kaupunkibrändiä sekä samalla palvelevat mahdollisimman monia taiteen ja kulttuurin toimijoita. Kuten edellä jo viitattu, esimerkkeinä mainittiin useampaan otteeseen Aalto2 ja Villa Rana.

Ulkotilojen osalta kaupungin edustajat ovat nykytilanteeseen varsin tyytyväisiä, erityisesti kulttuuritapahtumien lisääntyminen ulkotiloissa nähtiin positiivisena kehityksenä. Jyväskylän kesä, Valon kaupunki, Yläkaupungin yö ja Lounaispuiston konsertit nostettiin esimerkeiksi. Viime aikoina tapahtunut lähentyminen yliopiston kampusalueen kanssa Villa Ranan ansiosta nähtiin hyvänä kehityksenä, joka voi jatkossa ruokkia ulkotilojen yhteiskäyttöä entisestään. Lisäksi muutamat ottivat esiin Kauppakadun yläpään merkityksen ”taidekatuna”. Eräs haastateltavista mainitsi myös Lutakonaukion esimerkkinä hinnaltaan kohtuullisista mutta monikäyttöisistä ja monen eri sektorin toimijoiden käyttämistä julkisista tiloista. Kirkkopuistossa muutamat näkevät paljon nykyistä enemmän potentiaalia taiteen ja kulttuurin hyödyntämiselle. Tähän halutaan panostaa heti, kun puiston alle tulevan parkkihallin rakentaminen on valmis. Kulttuurilaitosten piha-alueista haastateltavat puhuvat varsin vähän. Esiin nousee kuitenkin se, että niin olemassa olevien kulttuurin tilojen peruskorjausten kuin uusien kulttuuritilaratkaisujenkin kohdalla halutaan panostaa ulkotilojen funktionaalisuuteen ja mahdollisuuksiin. Lyseokorttelin ulkotilat halutaan kulttuurin ympärivuotiseen käyttöön sekä kirjaston ja teatterin lähialueet halutaan remonttien yhte-

ydessä kunnostaa monipuoliseen taiteen, kulttuurin ja harrastustoiminnan ulkokäyttöön. Aalto2 uudet ulkotilat nähdään lupaavana esimerkkinä remonttien yhteydessä toteutetuista positiivista ratkaisuksista.

Haasteet, kehittämistarpeet ja -ehdotukset sekä tulevaisuusodotukset

Vapaa kenttä

”Joka vuosi jännittää, että miten tää jatkuu”.

Suurimpina **haasteina** vapaalla kentällä nähdään (kasuvat) tilakustannukset. Kaikki haastateltavat puhuivat tästä, mutta erityisen monta kertaa siitä mainitsivat pienimmät toimijat, jotka eivät ole pysyvien avustusten piirissä ja ovat riippuvaisia tilannekohtaisesti muiden tilojen vuokraamisesta. Kaikki haastateltavat tiedostavat, että nykytilanteessa (erityisesti kaupungin kutistuva kulttuuribudjetti) tilakustannuksiin on vaikea löytää ratkaisua. Tähän liittyen esiin nousi muutaman haastateltavan suulla se, että yleisesti Jyväskylässä ollaan haasteellisessa tilanteessa, koska kulttuuritiloilla – erityisesti vakiintuneiden laitosten sellaisilla – on jo ennestään paljon korjausvelkaa. Teatterin ja kirjaston peruskorjaukset kasvattavat sitä entisestään. Haastateltavat epäilevät, että tämä sitoo entisestään kaupungin varoja kulttuurilaitosten tukemiseen tilakysymyksissä. Lisäksi suureksi haasteeksi mainitaan funktionaalisten tilojen vähyys. *”Itse katutanssipuolella olevana tanssitaiteilijana koen myös altavastavuutta treenitiloissa katutanssijoille”.*

Haasteena nähdään myös se, että Villa Ranan kalenteri on täynnä ja esimerkiksi ad hoc -tyyppisten tapahtumien tai tilaisuuksien järjestäminen on vaikeaa, vaikka sellaisille olisi haastateltavien mukaan paljonkin tarvetta. Haasteellisuutta ajatellaan myös yleisöjen ja toimijoiden tarjoamien palvelujen käyttäjien näkökulmasta: varsinkin diy-kulttuurille ja nuorten (ala)kulttuurien erilaisille muodoille nähdään olevan tällä hetkellä liian vähän tilaa: ”tarvitaan lisää omaehtoisia matalan kynnyksen tiloja... erityisesti nuorille”.

”Mun mielestä edelleen meillä on liian vähän sellaisia tiloja, joihin on varaa mennä eli juuri tämä Villa Ranan kalleus... Ja vaikka se Villa Rana ei edes ole mitenkään halvimmasta päästä, niin varauskalenteri on ihan täysi. Ja meidän alalla esimerkiksi toi uusi Siltasali ei ole sillei paras mahdollinen, koska se on koko ajan koulun käytössä. Että tavallaan nyt tämmöistä esittävän taiteen tilaa ei ole riittävästi.”

Digitaalisuuteen liittyen haasteeksi nähdään, jo aiemminkin muutama otteeseen mainittu, hankalasti käytettävä ja eri toimijoiden välillä yhteensopimaton tilavarausjärjestelmä. Haastateltavien mukaan Jyväskylästä puuttuu yksi yhteinen kaikille toimijoille suunnattu ja kaikkia tiloja koskeva tilavarausjärjestelmä. Haastateltavat toivovat, että kaupunki kehittäisi tapahtumakalenteriaan ja eri digialustoilla tapahtuvaa markkinointiaan koskien kaikkien kulttuuripalvelujen tarjoajien toimintaa.

”Digitaaliset ratkaisut eivät voi korvata fyysisiä tiloja, mutta ei niitä haasteena tarvitse nähdä vaan mahdollisuutena. Esimerkiksi virtuaalikierron näyttelyssä ei henkilökohtaisesti kiinnostu, enkä tiedä miten suurempaakaan yleisöä. Toki näillä on isompi merkitys varmasti henkilöille, joille tila on esimerkiksi esteellinen tai ei ole jollain muulla tavalla saavutettavissa. Toisaalta jos kulttuuritilat näkee myös luovina tiloina, niin onhan digitalisoituminen tekijöille mahdollisuus oppia ja toteuttaa itseään. Esimerkiksi visuaalisia taitteita, animointia, koodausta ym. osaaville tämä tuo uusia mahdollisuuksia tuoda itseään esille, kehittyä, osallistua ja oppia taitoja, joita hyödyntää myös jossain muualla. Tässä mielessä kulttuuritilojen digitalisoituminen varmasti palvelee nykyaikaista luovuutta.”

Vapaan kentän haastateltavien mainitsemat **kehittämistarpeet ja -ehdotukset** tilakysymyksessä ovat moninaisia: Erityisen paljon toivotaan lisää yhteistyötä eri muodoissaan aina yhteisestä, eri toimijaryhmät yhdistävästä, tilan käytön suunnittelusta yhteistiloihin ja blackbox-tiloihin, joissa käyttäjät saavat mahdollisimman vapaasti ja omaehtoisesti määritellä ja toteuttaa toimintaansa. Yhteis- ja hybriditilat nousevat keskustelussa toistuvasti esille. Villa Ranaa pidetään onnistuneena esimerkkinä, mutta sen kohdalla on aiemmin mainittuja haasteita. Samanlaisia yhteis- ja hybriditiloja toivottaisiin lisää pienemmässä mittakaavassa, vaikka vain hetkellisempään, monen toimijan käyttöön sopivaan pop up -toimintaan. Näillä tarkoitetaan tiloja, joita vapaan kentän toimijat voisivat käyttää keskenään, mutta joita voitaisiin käyttää myös yhdessä kulttuurilaitosten kanssa, sekä käyttää yli palvelusektorien rajojen. Esimerkkinä mainitaan kulttuurisen nuorisotyön samankaltaiset tilatarpeet ja harjoitustilojen yhteiskäyttö liikuntaseurojen kanssa.

Monet vastaajat painottivat yhteistilojen kohdalla hintaa: toivottiin, että yhteistila mahdollistaisi alhaiset tai kohtuulliset kustannukset per käyttäjä. Lisäksi painotettiin sitä, että yhteistiloja mietittäessä ja kehitettäessä tulee huomioida toiminnan dynaamisuus ja monimuotoisuus. *”Ei yhteistiloja vain säästöjen vuoksi tai sen takia, että nyt pitää olla yhteistiloja, vaan niiden pitää myös olla käytettäviä”.*

Yhteistiloihin ladattiin myös odotuksia siitä, että pystytään nykyistä paremmin ottamaan yleisöjä ja kaupunkilaisia mukaan vapaan kentän osallistavaan toimintaan sekä tarjota kaupunkilaisille mahdollisuutta omaehtoiseen toimintaan. Viimeksi mainittua toivotaan erityisesti nuorten kohdalla. Voidaankin sanoa, että suomalaiselle kulttuuripolitiikalle perinteiset kulttuuridemokratian ja osallistumisen periaatteet ovat vahvasti läsnä vapaan kentän toive- ja kehittämispuheessa.

”Tarvitaan 100–200 hengen keikka- ja konserttitiloja, jotka eivät olisi kaupallisten toimijoiden ylläpitämiä, vaan yhteistä julkista tilaa omaehtoiseen toimintaan.”

”Tarvitaan yleisesti vapaita ja omaehtoisen kulttuuritoiminnan mahdollistavia tiloja.”

Kaikkiaan yhteis- ja hybriditilojen katsotaan *ensinnäkin* hyödyntävän ammattitaiteilijoita näiden perustoiminnan tekemisessä. *Toisaalta* niiden nähdään parhaassa tapauksessa palvelevan myös yleisöjä ja kaupunkilaisia helposti saavutettavina tiloina ja osallistavan heitä omaehtoisesti kulttuuritoimintaan. *Kolmanneksi* niitä pidetään innovatiivisina tiloina: samalla kun eri toimijat eri aloilta tulevat yhteen johonkin tilaan tavoittelemaan käytännöllisiä tai strategisia synergiaetuja ja yhdessä ideoivat tilankäyttöä, syntyy lähes vääjäämättä jotain, mitä ennen ei ole ymmärretty tehdä. Yhteistilat siis tuottavat vapaan kentän haastateltavien mielestä parhaimmillaan myös uutta taidetta ja kulttuuria.

”Mun mielestä kysymystä voi ajatella niinku hirveän eri lähtökohdista... Että jos mietitään taiteen eri muotojen kautta, niin tietenkin haasteena on se, miten me pystytään tarjoamaan kaikille eri taiteiden muodoille sopivat tilat? Ja onko se ideaalitalanne oikeastaan koskaan? Tai miten me voidaan luoda sellaisia tiloja, jotka sitten palvelee ehkä laajemmin kaikkia. Helposti tehdään niitä tiloja, jotka ei sitten palvele oikeasti ketään, kun pyritään semmoiseen monitoimitilaan. Ehkä se varmaan on sitä, että tehdään tilaa ja että se on resurssi siihen omaehtoiseen tekemiseen ja se on usein sellainen ylläpitävä voima. Jos ajattelee vaikka Villa Ranan arkea tällä hetkellä, niin kyllä se, että meillä on hyvä tila, niin se on lisäksi tekijyyttä.”

”Yksi suurimmista haasteista tässä ajassa on se, miten tulevaisuudessa näitä tiloja pystytään ylläpitämään? Miten tulee rahoitusta niihin tiloihin, jotta varsinkin vapaan kentän taiteilijat, toimijat ja yhdistykset voivat tuottaa kulttuurista ja taiteellista sisältöä eri paikoissa niin, ettei tilavuokrat nouse niin kohtuuttomiksi ettei niitä pystytä maksamaan. Tää on semmoinen yhteinen huoli, että miten ja mitä kautta voidaan rakentaa työlle tulevaisuutta... Olin itse juuri vierailulla Tanskassa erään hankkeen matkalla ja siellähän kunta- ja valtiosektorilla on todella paljon vähemmän rahaa kulttuuriin tai kulttuurityöhön. Niin siellä mietitään vahvasti laajassa ryhmässä tila-asioita. Yksi ahaa-elämys tuli, kun tämmöinen Veturitallien tyyppinen nuorisotila, mikä oli pienessä tanskalaisessa kaupungissa, on lähtenyt siitä, että siellä paikallinen isompi yrittäjä alkoi miettimään, että miten hän saa pidettyä seuraavan sukupolven kaupungissa. Ratkaisu oli se, että hän alkoi investoida kulttuuriin ja taiteeseen, jotta hän saa työntekijöitä jatkossakin omaan yritykseen. Meidänkin pitäisi osata vedota yrittäjien

tarpeisiin muullakin kuin näkyvyydellä nykypäivänä, varsinkin pienemmillä muuttotappiopaikkakunnilla.”

Vapaan kentän toimijat toivovatkin lisää ja systemaattisempaa yhteistyötä eri toimijoiden välillä tila-asioissa. He toivovat, että tilojen vuokraaminen tai jakaminen toimijoiden kesken tehtäisiin nykyistä helpommaksi, ja että olisi joku elin, instanssi tai foorumi, jossa toisten toimijoiden tilojen voitaisiin sopia nopeallakin aikataululla. Yksi esiin noussut ehdotus on ”tilakuraattori”, joka koordinoisi tilankäyttöä ja kulttuuritoimintaa sekä rakentaisi linkkejä toimijoiden ja toimijakerosten välillä. Toisena useammastakin suusta kuultuna toiveena nousee Jyväskylässä joitain vuosia sitten toimineen vapaan kentän verkoston uudelleen aktivoituminen. Sen katsotaan voisivan olla ”elin”, joka voisi auttaa myös tilakysymyksissä ja -haasteissa, ei ainoastaan vapaan kentän toimijoiden kesken ja välillä, vaan myös eri toimijaryhmien välillä. Se voisi

”tukea tahoja, jotka mahdollistavat paikallista kulttuuria ja yhdistävät toimijoita. En näe, että esimerkiksi suora tilojen tarjoaminen vielä ratkaisee mitään, vaan tilojen taustalla täytyy olla yhteisöjä, hahmoja, ns. skeneä, jotka vilpittömästi ylläpitävät ja mahdollistavat sen kulttuurin sinne, eikä esimerkiksi suorita liian kapeakatseisesti ja suppeasti vain sitä ”omaan juttu-ansa”. Kulttuuritilat tai vapaan kentän tilat ei saa olla vain tiloja, vaan ne tarvitsevat sen kulttuurin sinne pohjalle.”

Eniten toivotaan yhteistyötä kulttuurilaitosten ja koulujen kanssa lähitulevaisuudessa. Myös kirjaston asema yhteistyökumppanina ja yhteistila-alustana nousee useaan otteeseen esiin. Kirjaston arvo nähdään vapaalla kentällä lukemisen ja sivistyksen lisäksi nimenomaan siinä, että se on tila kohdata, suunnitella ja toteuttaa kulttuuria monipuolisesti ja monien toimijoiden yhteistoimintana. Muutamat haastateltavat nostivat esiin huolen siitä, mitä kirjastolle kulttuuritoimijoiden tilana ja yhteistyökumppanina tapahtuu, jos se muuttaa uusiin tiloihin Lyseokorttelin yhteyteen, kuten alustavasti on suunniteltu. Eritasoisten toimijoiden tuominen yhteen uusiin tiloihin nähdään kuitenkin pääsääntöisesti positiivisena ja uusia toimintahorisontteja avaavana asiana, vaikka hankaluudet yhteistyön lisäämisessä tunnistetaankin.

”Että voitaisiin helposti sekoittaa tavallaan näitä sektoreita puolin ja toisin. Ehkä arvostetumpaa taidetta voisi tuoda myös vähän ”alaspäin” ruohonjuuritasolle, niin kyllä mä olen varma, että se olisi myös heille erittäin hyvä juttu ja toisi uusia yleisöjä. Esimerkkinä siitä on nyt museoyhteistyö, kun oli Elina Brotheruksen näyttely... Luovan valokuvauksen keskus pyysi, että me toteutettaisiin esitys siinä Elinan avajaisissa joka tapahtui samana päivänä eri museoiden tiloissa. Me toteutettiin se täysin omalla rahalla ja laitettiin siihen pari tonnia rahaa, että kaksi taiteilijaa. Niin nää tietyt museonedustajat siinä kohtaa kun meillä on yhteinen palaveri, niin havahtuu, että täähän on tosi kiinnostavaa tehdä tämmöistä taiteiden välistä yhteistyötä. Ja että kuinka kauan me ollaan nyt kummatkin oltu ja toimittu täällä kaupungissa omilla tonteillamme. Että kun puhutaan semmoisesta tietynlaisesta alakulttuurin viemisestä taideinstituutioihin, niin se on ollut vielä pitkälti haastavaa, mutta siinä on paljon mahdollisuuksia. Jokuhan siinä niinku on sellanen selkeä ero laitosten ja vapaan kentän pienten toimijoiden ajattelussa, kun, vaikka me halutaan ajatella, että ollaan samalla puolella ja yhteistyötä pitäisi tehdä, niin helposti törmätään esimerkiksi eroihin työn tekemisen tavoissa ja ajatuksissa siitä, mitä me ollaan kellekin valmiita maksamaan taiteen tekemisestä. Onneksi tässä ollaan pääsemässä eteenpäin ja uudet yhteiset tilat voi lisätä tällaista myönteistä kehitystä entisestään.

”Tarvitaan yhteistyön tiivistämistä ilman pomottelua ja hierarkisia asetelmia. Kun kaupungin keskusta-alue on ollut ja on edelleen varassa tyhjentä, kulttuuri, taide ja taiteilijat, voivat täyttää syntyneen tyhjiön. Siihen ei tarvita ulkopuolisten konsulttien apua, sillä kyllä me luimme Floridamme (luova talous) jo kauan sitten.”

Myös perinteisessä markkinoinnissa katsotaan olevan yhteistyörintamalla kehitettävää. Tässä nostetaan verkko- ja somemarkkinoinnin lisäksi esiin myös printtipuoli. Muutamakin haastateltavista nostivat esiin sen, että esimerkiksi kaikkiin kotitalouksiin jaettava Aaltoja-lehti mainostaa ainoastaan kaupungin ”omia” kulttuuripalveluita eli sen vakituisesti ja suurella osuudella rahoittamia kulttuurilaitoksia, kuten teatteria. Markkinointiin panostamalla voitaisiin haastateltavien mukaan edistää tilojen suurempaa käyttöastetta.

”Paljon voisi taidetta ja kulttuuria tuoda eri tavoin eri tiloihin, erityisesti antaa nuorten toteuttaa tapahtumia ja toimintoja eri kaupungin julkisissa tiloissa. Hyviä kokemuksia on Kuopiosta, missä museolle tuotiin räppitapahtumaa ja kirjastolle mangatapahtumaa nuorten toimesta. Toki kaupungin toimijoilta Jyväskylässä toivoisin isompaa eforttia kuin tilan tarjoaminen. Yhteistyö on todella ohutta, kun asioista ja sisällöistä ei tarvitse maksaa mitään. Markkinointi on pientä tai melkein olematonta.”

Vapaan kentän toimijat odottavat, että rahoittajapuolella ymmärrettäisiin nykyistäkin paremmin se, että kulttuurin tilojen rahoittaminen on investointi. Tämä tarkoittaa sitä, että esimerkiksi kaupunki rahoittessaan vapaan kentän kulttuuritoimijoita ja näiden tiloja, laskisi toiminnasta syntyvät taloudelliset (ja muutkin) läikkymisvaikutukset, kuten esimerkiksi on tehty kulttuurilaitosten kohdalla niiden vaikutuksia arvioitaessa (Sokka ym. 2019). Tämä laskenta-ajatus realisoitui haastattelujen jälkeen vapaan kentän itsensä toimesta Jyväskylässä joulukuussa 2023. Kun kaupunki julkisti kulttuuriin kohdistuvat rahoitusleikkaukset, osa vapaan kentän toimijoista julkaisi sosiaalisessa mediassa taidokkaasti tehtyjä laskelmia sen itsensä kulttuuritoiminnan taloudellisista sivuvaikutuksista.

Haastateltavat toivovatkin rahoituksesta päättäviltä lähitulevaisuudessa nykyistä etupainotteisempaa ja proaktiivisempaa kulttuuri-investointinäkökulmaa. Tällä tarkoitetaan sitä, että tehtäisiin tilainvestointeja toimijoiden aloitteesta eli se näkökulma edellä, miten kyseinen uusi tila tai tilaratkaisu parantaa, uudistaa ja kehittää kulttuurituotantoa tuoden uusia läikkymisvaikutuksia, eikä tilainvestointeja pohdittaisi vain silloin, kun joku tila kipeästi tarvitsee korjausta tai uudistamista. Toimijoiden mielestä tulisikin ylläpitävien välttämättömien investointien lisäksi tehdä toimintaa parantavia ja kehittäviä investointeja. Eräs haastateltava muotoili sen niin, että kulttuurin kohdalla tulisi toimia samoin kuin kaupungissa jo toimitaan liikunnan ja urheilun suhteen.

”Se on tosi surullista, miten päättäjät tosi taitavasti aina pyöryttävät nämä viimeisessä tarpeessa tehdyt peruskorjaukset investoinneiksi kulttuuriin... Kaupunginjohtajan on mukava juhlapuheissaan sitten todeta, että nythän kulttuuriin investoidaan yhtä paljon kuin liikuntaan, kun joudutaan pakon edestä peruskorjaamaan. Ja sitten taas rakennetaan uusia pesäpallostadio-

neita ja kuplahalleja ja vaikka mitä jalkapallokenttiä ja mitä tahansa. Eli koko ajan tulee toimintaa parantavaa uudisrakentamista, sillä liikuntapuolella ja sitä ajatellaan investointina tulevaisuuteen.”

Investointipuheen yhteydessä monet haastatteluun osallistuneet vapaan kentän toimijat nostivat esiin myös yksityisen sektorin kasvavan merkityksen. *Yhtäältä* nostettiin esiin se, että yksityisomisteiset vuokratilat, joiden osuus on vapaan kentän kulttuuritoiminnassa jatkuvasti kasvanut ja joita Jyväskylässä on jo selkeä enemmistö, pidetään hyvänä ja tarpeellisena lisänä tilatarjontaan (esim. Villa Rana ja Kivääritehdas). Yksityisomisteisten vuokratilojen osalta nostetaan kuitenkin esiin se ongelma, että omistajat eivät aina ole välttämättä halukkaita kehittämään tiloja kulttuurin ja vuokralaisten tarpeiden mukaisesti. Toisinaan omistajiin ei saada yhteyttä. Asiaa mutkistaa entisestään se, että toimijoilla itsellään ei ilman julkista rahoitusta ole mahdollisuutta kustantaa tilojen korjaamista, kunnostamista tai muokkaamista. Yksi näkökulma on myös se, että tällaisen toimijalähtöisen julkisella rahalla kustannetun korjaus- ja ylläpitotoiminnan nähdään olevan ongelmallista, koska siinä siirretään julkista rahaa ja kulttuuritoimijoiden työtä yksityisille voittoon tavoitteleville tilaomistajille. Erään haastateltavan sanoin tarvitaankin lobbausta kaupungilta ja kulttuuritoimijoilta yksityisten tilojen vuokraajien suuntaan, jotta nämä ymmärtäisivät tilankäyttäjien tarpeet sekä yhteiskunnallisen ja kulttuurisen vastuunsa osana paikallista kulttuuriekosysteemiä. *Toisaalta* yksityisen sektorin kanssa yhteistyössä halutaan kehittää pop up -tiloja. Mahdollisuuksia niiden käyttöön toivotaan nykyistä enemmän. Nekin, jotka eivät aiemmin ole pop up -tapahtumia yksityisissä tiloissa (esim. kauppakeskukset) järjestäneet, ilmaisivat, että olisivat halukkaita järjestämään sen tyyppistä toimintaa ja käyttämään sopivan tilaisuuden tullen yksityisiä kaupallisia tiloja tarkoituksiinsa. *Kolmanneksi*, ja edelliseen vahvasti liittyen, kaupallisten toimijoiden siirtyminen pois keskustasta nähdään mahdollisuutena kulttuuritoimijoille, jos kaupunki olisi valmis investoimaan tilojen käyttöön tai haltuunottoon. *Neljänneksi* yksityisessä sektorissa nähdään myös potentiaalia erityisesti nuorten osallistamisen suhteen, koska nuoret kokevat kaupakeskusten kaltaiset yksityiset tilat eri tavalla omikseen, kun perinteisesti kulttuurin kentällä on tavattu ajatella.

”Yksi iso asia olisi, että kunta tai kaupunki vastuuttaisi muutenkin kuin prosenttiperiaatteella suuryrityksiä investoimaan taiteeseen ja kulttuuriin. Se, että saisimme paikallisen yritysmaailman mukaan yhteiseen savottaan kaupungin viihtyvyyden parantamiseksi olisi tärkeää. Me taiteilijat ja yhdistykset emme yksin yritysmaailmaa saa tähän mukaan, vaan siihen pitää tulla velvoitteita esim. kestävän kehityksen kautta. Valtion rahoituksen vähetessä toivoisin, että meitä taiteilijoita ei jätettäisi ratkaisemaan yksin rahoituskysymystä, vaan siihen tuotettaisiin ratkaisuja yhdessä. [...] Kirstujen vartijat tulevat olemaan isossa roolissa, miten kaikelle kulttuuri ja taidetyölle käy kunnissa tulevaisuudessa.”

”Kaupunkiamme myöskin tulisi kehittää suuntaan, missä omaehtoista kulttuuria ja taidetta pääsee toteuttamaan. Nyt Yläkulttuurin tila tai Tawastin kulman taidenäyttelytila on tätä varten ja sen tukeminen on ensiarvoisen tärkeää, jotta eri sukupolvet kokevat kaupunkinsa omakseen.”

Haastateltavat puhuivat jonkin verran digitalisaation mahdollisuuksista lähitulevaisuudessa, joskin varsin maltillisesti. Kuten jo aikaisemmin viitattu, digitalisaation edut toiminnalle tunnustetaan, mutta kukaan ei suoranaisesti ajattele, että digitaalisen ympäristöt voisivat korvata fyysisiä tiloja. Sen sijaan ne voivat ikään kuin täydentää toisiaan ja digitaaliset ratkaisut auttavat markkinoimaan tai simuloimaan fyysisissä tiloissa tapahtuvaa kulttuuritoimintaa. Digitalisaatiota jarruttaa sekin, että monille vapaan kentän toimijoille digitaalisten sovellusten laajempi käyttöönotto voi olla liian kallista.

”En usko, että digitaalisuus koskaan ohittaa livetapahtumien suosiota. Korona-aikaan pakon edessä kokeiltiin kaikkea, mutta pandemian helpottessa ihmiset ovat löytäneet takaisin livetapahtumien pariin. Toisekseen digitaaliset alustat tulisi ”toimiakseen” olla todella hyviä ja pienehköillä taide- ja kulttuuritoimijoilla ei ole resursseja näiden käyttöönottoon. Eri asia on tulevaisuus, missä asiat voivat tapahtua kehittyneemmässä virtuaalitodellisuudessa, tällöin taide- ja kulttuurikenttä on muutoksessa varmasti mukana muun maailman tavoin.”

Taiteen ja kulttuurin ulkotilojen kehittämisen suhteen vapaalla kentällä on paljon toiveita ja kehittämissideoita. *Yhtäältä* toivotaan kaupungin ulkotiloja (esim. puistoja) entistä laajamittaisemmin käyttöön kulttuurin ja taiteen tiloiksi tai taidemyönteisiksi tiloiksi. Toisin sanoen haluttaisiin joko periaatepäättöstä siitä, että Jyväskylän kaupungin ulkotiloja voisi yleisesti entistä paremmin ja monipuolisemmin käyttää taiteen ja kulttuurin tekemiseen, tai tiettyjen ulkotilojen suoranaista varaamista taiteelle ja kulttuurille. Esimerkiksi Villa Ranan ympäristö seminaarinmäellä nostetaan mahdolliseksi tällaiseksi tilaksi. Siellä voisi vastaajien mielestä olla esimerkiksi näyttelyitä sekä teatteri-, tanssi ja musiikkiesityksiä. Seminaarinkadun ja Kauppakadun alueella olevalle Taidekatu-hankkeelle toivotaan jatkoa. Tällaiseen ulkotilatoimintaan liittyen toivotaan entistä tiiviimpää yhteistyötä toimijoiden ja kaupungin välillä. *Toisaalta* toivotaan lisää varta vasten rakennettuja tai soviteltuja tiloja ulkostaiteelle, kuten graffiteille: *”Lisää muureja. Harrastajia on paljon, mutta laillisia spotteja vieläkin vähän.”* Kolmanneksi toivotaan pieniä omaehtoisen taiteellisen ja kulttuurisen toiminnan mahdollistavia panostuksia ulkotiloihin, joissa kaupunkilaiset – erityisesti nuoret – viettävät muutenkin aikaansa, kuten Lounaispuistoon, Kirkkopuistoon ja Sepänaukiolle. Esimerkkinä mainitaan Sepänaukion sähköistäminen, joka tukisi alueella touhuavien skeittaajien, tanssijoiden ja graffititaiteilijoiden omaehtoisia katukulttuuri-ilmauksia.

Vapaan kentän ryhmähaastattelussa ilmenee vähän – ei oikeastaan lainkaan – ristiriitoja tilaodotusten ja -toiveiden suhteen, vaikka kaikilla toimijoilla on toiminnan ja tarpeiden moninaisuuden vuoksi paljon omia erityistoiveita. Kukin haastatelluista esittää toiveita oman toimintansa ja toimialansa tilakysymysten kehittämisestä ja parantamisesta, mutta samalla tunnistetaan, että kaikkiin moninaisiin odotuksiin vastaaminen on kaupungin tai valtion rahoituksen puolelta vaikeaa, ellei mahdotonta. Tässä toivotaankin lisää yhteistä suunnittelua rahoituksen ja sen käytön suhteen.

Kulttuurilaitokset

Kulttuurilaitosten haastattelussa nousevat esiin muiden muassa seuraavat **haasteet**: tilojen osittainen esteellisyys ja hajasijoitus (museot); päivittäisten työtilojen vähyys ja sopivuus; tilojen sopivuus perustoiminnalle (erityisesti orkesteri) ja/tai perustoiminnan muuttumiselle (esim. kirjasto tarvitsee vähemmän tilaa kuin ennen ja museot taas enemmän kokoelmille); nykyisen tilavarausjärjestelmän heikkous; tulostavoitteiden kasvu. Näistä suurinta osaa on jo käsitelty edellä niin mittavasti, että tässä ei ole enää tarpeen palata niihin yksityiskohtaisesti.

”Meillä on aika paljon tiloja, joita me pystyttäisiin tarjoamaan käyttäjille, mutta vaikeus tulee siitä, että meidän tilavarausjärjestelmä ei ole toimiva. Se on jumittanut vuosia tässä kaupungissa, eikä me oikein saada avattua niitä tiloja sillä lailla kun toivottaisiin. Siinä on käytön esteitä. Järjestelmä, joka on käyttäjälle todella vaikea, niin se on musta iso haaste ja se vaikeuttaa esimerkiksi meidän kehittämissuunnitelmia ja sitä, että me voitaisiin avata ja toimia ikään kuin kulttuuritoiminnan alustana. Tää ehkä toimii vielä kaupungin sisällä jotenkin tää tilojen yhteiskäyttöä, mutta ulkoisille sitä on niinku vaikea saada toimivaksi. Kirjastolaissa kuitenkin meidän tehtävänä on tarjota tiloja harrastamisen ja työskentelyyn. Se on vähän vaikeaa tämän vuoksi.”

”Taidemuseossa oli tulossa vuosi sitten keväällä hieno näyttely, mutta sitä ei sinne voitu pystyttää, kun taloyhtiö alkoikin tehdä julkisivuremonttia. Näyttelyä piti vähän myöhästyttää. Että siellä oli niinku sellaisia hankaluuksia. Jyväskylän tilapalvelu, joka museoille niitä tiloja vuokraa, niin on vain yksi osakas siellä taloyhtiön kokouksessa. Se on hankalaa ja sen takia nää tilat on väliaikaiseksi aikoinaan ajateltu. Mutta että siinä on mennyt jo semmoinen reilu kaksikymmentä vuotta. Me toivotaan uusia tiloja, kun kaupunki myy nämä vanhat kiinteistöt, joissa meidän tiloja on. Ja että siinä voitaisiin ottaa huomioon ne asiat, mitkä nyt on hankalia hoitaa. Joo ja sitten sen kokoelmakeskuksen osalta, niin se on täynnä. Sinne muutettiin 2009. Ne on tämmöiset aikuiskoulutuskeskuksen vanhat koulutustilat. Ja silloin ne kyllä ihan hyvin täytti sitä tarvetta, mutta nyt on jo niin paljon menty eteenpäin, että kun kokoelmat ovat kasvaneet... Ja siellä ihan naapurissa sitten on tää

konservointikeskus, niin sillä on hyvät tilat mutta meillä on toive, että tulee tällöinen kokoelmakeskus jossa ollaan kaikki samoissa tiloissa.”

Yksi merkittävä haaste museoille, on jo aiemmin mainittu kuukausittaisten ilmaisten perjantaiden poistuminen. Tämän palvelun on nähty merkittävästi lisäävän museoiden saavutettavuutta ja museoiden yleisömääriä. Nyt museoiden on mietittävä muita ratkaisuja kaupunkilaisten houkuttelemiseksi tiloihinsa. Tälle oman haasteensa asettaa se, että samanaikaisesti kun yleisöjä houkuttelevia ilmaisia mahdollisuuksia joudutaan rajoittamaan, laitoksille asetetaan odotuksia pääsymaksujen korotuksiin. Esimerkkinä mainitaan se, että Aalto2 tiloista vastaa osakeyhtiö, jolla on haasteena rahoituksen hankkiminen itse. Haastateltavat katsovat, vaikka tilavarauksista vastaava osakeyhtiömallia kiitelläänkin, että tällaisista uudistuksista seuraa helposti paineita korottaa pääsymaksuja sekä tilojen vuokria. Nämä puolestaan saattavat tehdä laitoksista taloudellisessa mielessä vähemmän saavutettavia niin yleisöjen kuin muiden kulttuuri- ja taideyhteisöjenkin silmissä.

”Vilkkain päivä on se ilmapäivä. Ja nyt varmaan sitten tulevaisuudessa mietitään tällaiset ilmajajat, tietyt illat kuukaudessa tai miten miten sitten se ratkaistaankaan. Aalto2 tilapalvelun täytyy itse hankkia se rahoitus siihen sillä myynnillä markkinoilla, kun se on OY. Se tulee olemaan iso haaste... että siellä varmaan saattaa tulla pääsymaksukorotuksia ja tällaisia. Mutta esimerkiksi nyt sitten Taidemuseon ja Käsityömuuseon osalta niin ei pääsymaksukorotuksia voi oikein ajatella, kun tilat ei ole muuttuneet miksikään... Että tavallaan ennemminkin vähän niinku huonompaan suuntaan menee.”

Kuten viitattu, haastateltavat nostivat esiin yhtenä tilankäytön nykyhaasteena rahoittajien ja myös toiminnan omarahoituksen puolelta kasvavat tulostavoitteet. Laitosten pitää omien sanojensa mukaan jatkuvasti pyrkiä saamaan tiloihinsa ja tapahtumiinsa enemmän asiakkaita. Se johtaa siihen, että pyritään tekemään tuotantoja, jotka houkuttelevat mahdollisimman laajaa asiakaskuntaa. Tämän haastateltavat katsovat puolestaan voivan pahimmillaan vaarantaa laitoksille laissa määrätyn palvelutehtävän. Laitokset näkevät kuitenkin edelleen vahvasti, että niiden

päätehtävät liittyvät taiteellisiin tavoitteisiin ja taiteen korkeaan laatuun. Loputa myös tilakysymysten ja tilojen käytön tulee palvella niitä.

”Yksi asia on sitten tulostavoitteet...noi koko ajan nousevat tulostavoitteet. Eli yhtäältä meillä on yhteiskunnankunnallinen lakiin perustuva olemassaolon tarkoitus ja edellytys. Ja sitten toisaalta ne tulostavoitteet... Meillä on siis meidän laaja palvelutehtävä, mikä tarkoittaa todella monipuolista työtä ja todella monipuolista konserttiohjelmistoa. Paviljongissa on sitten kaupallisten toimijoiden konsertteja, niin he toimivat toisella periaatteella. Toki meilläkin on sellaisia konsertteja, jotka on crossovereita, joista me tiedetään, että ne myy hyvin ja niillä me voidaan nostaa omaa tulosta korkeammaksi, mutta sillä on rajansa. Että meidän kuitenkin se päätehtävä on olla taiteellisista lähtökohdista mahdollisimman korkeatasoisia, monipuolisia ja saavutettavia.”

Kulttuurilaitokset eivät tapahtumien ja ulkotilojen lisäksi juurikaan käytä niin sanottuja pop up -tiloja. Sinfonialla on oma one the move -toimintansa, jonka se katsoo riittävän nykyisellään. Kirjastolla on, jos kirjastoautot lasketaan mukaan, kolme pop up -tilaa. Varsinaisia haasteita pop up -tilojen suhteen ei mainita. Pikemminkin laitokset ajattelevat, että pop up -tilojen kasvattamiseen ei haluta tarttua, koska ne tekevät perustoiminnasta työläämpää ja niillä saavutettavat edut (esim. näkyvyys uusille yleisöille) saattavat olla pienempiä kuin haitat (käytetyt työtunnit ja vaivalloinen logistiikka). Laitosten edustajat katsovat, että keskustan pop up -tilat palvelevat ja kiinnostavat enemmän vapaata kenttää. Pop up -tilojen suhteen ei myöskään ole erityisiä odotuksia eikä kehittämisisideoita. Oikeastaan laitoksilla ei ole tarvetta tai halua kehittää sen tyyppisiä tiloja tai niiden käyttöä. Kirjaston edustaja tosin vitsinomaisena ”heittona” esitti, että lähikirjastoja voisi kehittää pop up -tyylisemmiksi siinä mielessä, että osa niistä muuttaisi kaupungin asutuskeskittymäkehitystä mukaillen aina sinne, missä ihmisiä kulloinkin eniten asuu. Esimerkiksi lakkauslistalla olevat lähikirjastot voitaisiin muuttaa tällaisiksi muuttaviksi kirjastoiksi. Pop up -tiloja arvostetaan ja pidetään tärkeänä kulttuurin saavutettavuuden lisäämiseksi, mutta laitokset eivät katso niiden soveltuvan mitenkään laajassa mittakaavassa niiden omaan toimintaan tai sen kehittämiseen.

”Joo, jotain kokeiluja on ollut, mutta sitten kun on toisaalta kohtuullisen hyvät omat tilat ihan siinä keskustassa... ja muutenkin se on aika työläs vaihtoehto sellainen, että sitten vielä menet jonnekin toiseen pisteeseen tekemään työtä. Että ihan satunnaisesti voi sellaista ajatella. Tässä keskustan kehittämisasiassa käsityö museo oli mukana. Siinä mietittiin, että jos ne olisi tehnyt johonkin siihen kauppakeskukseen jonkun jutun meiltä, mutta se ei tuntunut sellaiselta hyvältä idealta. Miksi viedä se, mitä meillä on jo aika hyvin laitettu omista tiloista esille ihan keskustassa, johonkin muuhun tilaan siinä vieressä... että ettei kannata tehdä ihan vaan sen takia, että jotain olisi kiva tehdä.”

Odotuksina laitoksilla on, että tiloja uudistettaisiin nykyvaatimusten mukaiseksi mutta kuitenkin niin, että saavutettavuus ja asukainen osallisuus toteutuvat. Lisäksi odotukset liittyvät yhteistoimintatilojen lisäämiseen, tilavarauksjärjestelmän parantamiseen ja yhdenmukaistamiseen, tilojen peruskorjaukseen (esim. kirjasto), pitkäaikaisiin ja kestäviin tilaratkaisuihin (orkesteri) ja ulkotilojen nykyistä laajemmän käytön miettimiseen. Laitosten kehittämisehdotukset linkittyvät suoraan näihin odotuksiin:

”On ollut paljon puhetta Lyseokorttelista ja meidän haave on, että sinne päästäisiin Taidemuseon ja Käsityö museon kanssa. Siihen liittyy myös se vanha Lyseon koulutalo. Siellähän on ollut Keski-Suomen museon ylläpitämä Lyseon museo joskus. Että tavallaan jollakin tavoin se myös palaisi sinne... ehkä osittain tämmöisenä virtuaalisena. Kun nyt kansalaisopisto ja kuvataidekoulu on sinne menossa, niin meillä on Käsityö museolla ja Taidemuseolla niin hyvät kytkökset niihin ja hyvät edellytykset yhteistyöhön. Se meidän keskeisin toive on, että toi toteutuisi. Ja siinä ulkotilana vanha tori kunnostettuna... että sellaisia ajatuksia.”

”Meillä on uusi kirjastoauto hankinnassa juuri nyt ja siitä ollaan kehittämässä nimenomaan lasten kulttuuriautoa, että sitten sen kautta tulee sitten vielä ehkä nykyistäkin enemmän kirjasto ja yleisemminkin kulttuuri saavutettavaksi paikallistasolle ja kouluille. Ja sitten toivon, että se antaa mahdollisuuden myös muille niiden omien juttujen toteuttamiseen. Ehkä tämmöisenä liikkuvina tiloina. Sinfonia on käynytkin meillä autoissa soittamassa, mutta

ehkä sinne tulee sitten vielä vähän paremmat fasiliteetit eli äänen toistot ja tän tyyppiset.”

Kuten jo edellä on mainittu, yhtenä digitaalisuuden haasteena muille paitsi museolle ovat tilavarauksjärjestelmän ongelmat. (Museollekin tosin silloin, kun sen tarvitsee käyttää muiden tiloja.) Siihen liittyvät myös toimijoiden suurimmat digiodotukset ja -kehittämisideat. Suurin haaste nykyisessä tilavarauksjärjestelmässä haasteltavien mukaan on siinä, että eri toimijoiden varaukskalenterit eivät kommunikoi keskenään ja se että kaupungin nykyinen tilavarauksjärjestelmä ”takkuilee”; kaikkia mahdollisia tiloja ei saada toimijoiden mukaan varattavaksi joko lainkaan tai riittävän nopeasti nykyisellä järjestelmällä. Kuten vapaalla kentällä, laitostenkin keskuudessa odotukset uudesta, kaikille toimijoille yhteisestä tilavarauksjärjestelmästä ovat korkealla. Koska työ sen kehittämiseksi on jo meneillään, niin laitoksilla ei sen suhteen ole suurempia omia kehittämishdotuksia, mutta sen toimijat mainitsevat, että Aalto2 uutta tilavarauksjärjestelmää voisi käyttää esimerkkinä. Pohditaan jopa, voisiko sitä laajentaa kaikkien paikallisten kulttuuritoimijoiden käyttöön. Kirjasto kehittää myös jatkuvasti e-kirjastotoimintaansa. Se tarkoittaa sekä fyysisten kirjojen korvaamista digitaalisilla että verkossa olevien palveluiden kehittämistä, erityisesti koskien fyysisten kirjojen ja muiden kirjastosta saatavien tavaroiden lainauspalvelua. Elektronisten lainauspalvelujen kehittäminen tekee mahdolliseksi kirjojen lainaamisen eri säilytyspaikoista. Kirjaston näkökulmasta tämä tarkoittaa tilallista hajauttamista, eikä vaadi esimerkiksi pääkirjastolta yhtä paljon säilytystiloja kuin ennen. Toisella tavalla digitalisoituminen kytkeytyy fyysiseen tilaan siinä, että fyysisessä ympäristössä pyritään digitaalisia aineistoja tekemään näkyväksi ja tietäväksi esimerkiksi QR-koodien avulla. Digitalisoinnin haasteena ovat kirjastolla ja orkesterilla lisensointi- ja tekijänoikeusasiat. Ne vaativat niiltä paljon lakiosaamista ja aiheuttavat kuluja. Positiivisempänä haasteena digitalisaatiossa laitokset näkevät sen, että se haastaa kehittämään entistä korkeampaa digitaalista tuotantoa, kuten vaikkapa orkesterin kohdalla striimattujen ja tallennettujen konserttien äänen ja kuvan tasoa.

Kirjaston edustaja esitti haastattelussa kehittämishdotuksena lähitulevaisuudessa, että kun kulttuuriyhdistysten avustuksia niukassa

kuntataloudessa leikataan, niin osan rahallisista avustuksista voitaisiin muuttaa ”tila-avustuksiksi”. Se tarkoittaisi sitä, että kaupunki voisi antaa vapaan kentän toimijoille ilmaisia tai vähäkustannuksisia tiloja käyttöön. Tällaisia löytyisi ainakin nykyiseltä pääkirjastolta ja lähikirjastoilta. Todennäköisesti myös tulevaisuuden pääkirjastotiloista. Toinen vapaata kenttää ja yhdistyksiä koskeva kehittämisajatus liittyy omatoimikirjastoihin ja -käyttöaikoihin: kirjastoissa pohditaan – tilan käytön tehostamisen ja kehittämisen käytön kannalta – sitä, voitaisiinko omatoimikäyttöä laajentaa myös yhteisöjen, yhdistysten ja vapaan kentän taiteilijoiden käyttöön; ts. saataisiinko yhteiskäyttötilat käyttöön myös aukioloaikojen ulkopuolella. Tähän kehittämiseen liittyy kuitenkin tilojen käytön fasilitoinnin (mm. vahtimestaritoiminta ja tilojen laitteiston hallinta) haasteita.

Kaupunki

Kuten jo edellä esitetystä voi päätellä, kaupungin edustajien haastattelussa **haasteet** liittyvät *ensisijaisesti* tilojen kustannuksiin. *Toiseksi* – edellisiin vahvasti liittyen – haasteita nähdään olevan olemassa olevien tilojen käyttöasteen kohottamisessa ja yhteiskäytön lisäämisessä. *Kolmannen* ”haastekokonaisuuden”, joka edelleen liittyy suoraan taloudellisiin tekijöihin, muodostavat olemassa olevien tilojen uudistaminen ja korjaaminen käyttäjien toiminta, käytettävyys ja kaikkien nykyaikaiset tarpeet huomioon ottaen. *Neljäntenä* haasteena nousevat esiin uusien tilojen löytäminen. Erityisenä haasteena muutamit nostavat esiin yksityisten omistamien tilojen pop up ja muun käytön lisäämisen. *Näiden lisäksi* haasteita nähdään taiteen ja kulttuurin tiloihin liittyen olevan muiden muassa tilavarauksjärjestelmässä, tiloja koskevissa poliittisissa prosesseissa, aiempien (huonojen) tilaratkaisujen perumisessa tai päätösten purkamisessa sekä liikunnan ja kulttuurin vastakkainasettelun ja yleisemminkin ”reviirijattelun” purkamisessa.

”Meillä on kollektiivisena riesana keskustassa yksi iso kauppakeskus. Voidaan miettiä voisiko sen kehittämisessä vähän käyttää tätä hetkeä... että pystyisikö se olemaan sellaisen pikatieoprosessin kokeilupaiikkana, johon

tulisi sellaisia, kuten tää edellä puhuttu galleria Tavastissa ja voisiko sinne tulla esimerkiksi taiteilijoiden työtiloja ja kaikkea sellaista? Ja siinä tulisi ehkä tän myötä myös uudenlaisia toimijoita mukaan. Kiinnostava asia on myös kiinteistöbisneksen kapitalistinen näkökulma, joka on otettava vakavasti kehittämässä. Se yksityinen omistaja tuppaa helposti pitämään mieluummin tiloja tyhjänä jonkun uuden ison vuokralaisen toivossa tai jostain muusta syystä, kuin että se osallistuisi laajempiin keskusteluihin siitä, että voisiko tiloja käyttää taiteilijoiden tai tän tyyppisten kulttuuritoimijoiden käyttöön... meidän kulttuuripuolen ihmiset ei lähtökohtaisesti ymmärrä kiinteistöbisnestä ollenkaan. Tämmöinen peruslogiikka toimii kiinteistöbisneksessä, että kiinteistöillä on arvo, josta laaditaan aina välillä jotain tarkoitusta – vaikkapa lainan vakuudeksi – varten arviokirjoja ja niihin lasketaan vuokrasopimusten mukaan se arvo. Kulttuuritoimijalla ei ole varaa maksaa semmoista vuokraa, mitä kiinteistönomistajat sille haluaa merkittävän.”

”Kyllä mä nään yhtenä tosi isona haasteena, että nää meidän poliittiset prosessit jauhaa paikallaan ja että ne on niinku tavallaan tämmöisiä sattumanvaraisia. Kulttuuritilojen päätöksenteolta puuttuu semmoinen samanlainen suunnitelmallisuus ja selkeys, mikä näyttää olevan kuitenkin liikuntapuolen rakentamisessa. Eli täällä saa kyllä kerättyä tukea joillekin uudistusasioille ja vietyä sitä vähän eteenkin päin, mutta sitten kun pitäisi taloudellinen päätös tehdä, niin joo joo... Että se suurin haaste on tilojen kunto ja sitten tavallaan nää pitkittyneet prosessit ja sitten tavallaan semmoinen kaikenlainen keskustelu niistä rahoitusmalleista rakentamisen yhteydessä, erityyppisistä tavoista käynnistää niitä hankkeita. Tavallaan niinku semmoinen kokonaisprosessin jämäköittäminen. Sille pitäisi olla enemmän aikaa.”

”Ehkä yksi asia, mikä Jyväskylässä pitäisi saada aiempaa paremmaksi, on se jatkuva pinnan alla kupliva vastakkainasettelu kulttuurin ja liikunnan välillä. Pitäisi pystyä ajattelemaan sitä suhdetta uudella tavalla, koska nykyisellään se johtaa ainakin päätöksenteossa siihen, että meillä syntyy urheilupuolella omat blokit ja sitten meillä syntyy kulttuuripuolen kannattajat. Se ei mene minkään poliittisen puolueen mukaan, vaan ne on niinku ryhmiä monenlaisia ihmisiä, jotka toimii vaan mukana noissa ympyröissä. Helposti syntyy tilanne, missä koetaan, että liikuntaan tehtävä investointi on pois kulttuurilta ja silloin se johtaa siihen, että kun liikuntaan on teh-

tävä joku investointi, niin vastavuoroisesti pitää tehdä myös kulttuuriin joku vastaava investointi. Eli tietyllä tavalla tää tämmöinen kulttuurin ja liikunnan vastakkainasettelu pitäisi tämmöisessä näin vahvassa liikuntakaupungissa lopettaa. Kulttuuri häviää sen.”

Lähes kaikki haastateltavat, mutta erityisesti luottamushenkilöt ja kaupungin taloudesta vastaavat henkilöt nostivat tilojen kustannushaasteen useaan otteeseen esiin. Huoli kohdistui erityisesti kulttuurilaitosten korkeisiin kustannuksiin. Taustalla ovat mittavat ja kalliit peruskorjaukset, joita niiden tiloille on Jyväskylässä viime vuosina tehty ja tullaan tekemään, sekä tämänhetkiset poliittiset vallanpitäjät kaupungin hallinnossa, jotka ajavat kustannussäästöjä. Kaupungin edustajat nostivat tähän liittyen esiin sen, että tilaremontit ovat viime vuosina ohjanneet kaupungin rahoitusta poikkeuksellisen paljon laitoksille ja vapaa kenttä on – varsinkin juuri nykyisen menoleikkauspolitiikan aikana – joutunut kärsimään tästä. Laitosten kohdalla remonttien ja tilojen uudistamisen kustannushaastetta lisää myös se, että tilojen tulee palvella sekä käyttäjien – joskus haastaviakin (esim. orkesteri) – erityistarpeita että yhä monipuolistuvia ja vaativampia yleisöjä. Kustannuksiin suoraan liittyvä haaste on kalliiden tilojen vajaakäyttö. Erityisesti tässä yhteydessä haastateltavat puhuvat teatterista, jonka tiloja toivottaisiin remontin jälkeen käytettävän muiden, myös vapaan kentän toimijoiden, taholta huomattavasti nykyistä enemmän.

”Kun on koko ajan painetta tilojen käytön tehostamiseen ja että niiden maksimaalista käyttöä tarvitaan... Kyse on suunnittelusta, että meillä tulee selkeästi se kulttuuritilojen käyttö tehostua. Meillä on tosi paljon semmoista hukkaneliötä.”

”Koko tää kulttuuripuolen julkisen sektorin tilojen lähtökohtainen ajattelu-tapa on vähän vääristynyt. Pitää pitää mielessä koko ajan, että investoinnit ei saa niinku kasvattaa käyttötalouden rasitusta. Sen pitäisi helpottaa sitä ja se olisi sitten lähtökohta. Mä tiedän, että se on vaikeata ja se on haastavaa, mutta koska se on vaikeata ja haastavaa niin siitä pitää muistuttaa aina. Ja tämmöistä ajattelua me ollaan yritetty soveltaa näissä nyt käynnissä olevissa kulttuuritilojen investointien suunnitteluprosesseissa.

”Pitäs miettiä meidän erityyppisten rakennusten ympärivuotista käyttöä. Vaikka kansalaisopisto on niinku hyvä esimerkki, missä lukukaudet on suhteellisen lyhyet kuitenkin. Eli tavallaan sitten se kesäkausi, joka voi nyt alkaa vaikka huhtikuun loppupuolelta ja kestää sinne elokuun loppupuolelle, niin se on se käyttö sillä ajalla tavallaan jo ennakolta suunniteltu. Ja toinen on tietysti, mikä on kanssa valtakunnallinen kysymys, on tää teattereiden kesäkäyttö. Mitä on yritetty viestittää huollolle... Siinä pitää miettiä, mitä kaikkea se käyttö voisi olla. Ei välttämättä tarvitse olla just sitä kulttuuritoimintaa, mutta onko jotakin sellaista kuten vaikka pop up -hotelli... mutta että mitä siihen tavallaan voisi tulla. Mikä tarve kaupungilla voisi olla ja mikä sopii siihen konseptiin, ja mitkä toimijat lähtisi pyörittämään? Täällä keskustellaan paljon kesäteattereiden kanssa siitä, että niillä on tilaongelmia ja voisivatko ne olla käyttäjiä. Kyllä investointien pitää aina parantaa toimintatuottoja, muuten niitä ei saisi tehdä. Että siis siinä pitää olla aina se kokonaisvaltainen ajatus siitä, että jos me lyödään 10 miljoonaa tai 100 miljoonaa euroa meidän käytössä olevia varoja johonkin investointiin, niin miten se parantaa sinne sijoittuvien toimijoiden työn tuottavuutta. Se on keskeinen juttu ja tällä tavalla tää järjestelmä toimii.”

Ei ole yllätys, että haastattelussa esiin nousseet **kehittämistarpeet ja -toimenpiteet** kohdistuvat edellä mainittuihin haasteisiin. Kukaan ei esitä kehittämistoimenpiteenä menojen leikkauksia tai säästöjä, vaan se otetaan ikään kuin annettuna tämänhetkisenä olosuhteena. Esitetyt kehittämistoimenpiteet kyllä resonoivat suoraan taloudellisten tekijöiden kanssa ja saavat perustelunsa taloudellisesta tilanteesta. Toisena kehittämistarpeiden ja -toimenpiteiden määrittelyä ohjaavana taustatekijänä nousee esiin kulttuuritoiminnan erityisyys tilavaatimuksissa, kuten aiemmin on jo kerrottu. Kulttuuri – varsinkin esittävä taide – vaatii paljon tilaa, jonka tulee olla suunniteltua sen erityistarpeisiin.

Eniten kehittämiseen liittyen puhutaan jo monesti edellä mainitusta tilojen yhteiskäytöstä ja sitä kautta tavoiteltavasta käyttöasteen sekä tilojen käyttäjien ja maksajien määrän kasvattamisesta. *Yhtäältä* tässä mielessä halutaan kehittää olemassa olevia tiloja. Teatteriin haluttaisiin lisätä muita käyttäjiä ja museotiloihin lisää muiden käyttäjien tapahtumia. Laitosten, kuten teatterin, tilat halutaan tehokkaampaan

käyttöön ympärivuotisesti ja mahdollisimman monina kellonaikoina vuorokaudessa. Aalto2:n liiketoiminnallistettu tilavuokraus nostetaan esiin esimerkkinä toiminnasta, joka ohjaa hankkimaan tiloihin lisää ulkopuolisia käyttäjiä. Tähän liittyy myös nykytilojen käytön rationalisointi sen mukaan, mikä käyttäjien todellinen tilatarve on. Tällä tarkoitetaan sitä, että kartoitetaan laitosten tilojen pääasiallisten käyttäjien nykyinen tarve ja luovutaan tai annetaan muiden käyttöön ylimääräiset tilat (esim. kirjaston kokoelmatilatarpeiden väheneminen). *Toisaalta* kokonaan uusien tilaratkaisujen tai vanhojen tilojen remontointien nähdään avaavan mahdollisuuksia yhteiskäytön kehittämiseen. Osa haastatelluista toivoo yhä Jyväskylään erillistä konsertti- tai musiikkitaloa, joka avaisi ovensa mahdollisimman monille alan käyttäjille. Lyseon uudelleen käyttöönnoton kulttuuritilana ja koko lyseokorttelin idean toivotaan toteutuessaan mahdollistavan monien niin laitostaustaisten kuin vapaan kentän toimijoidenkin tulemisen saman katon alle. Tilojen toivotaan mahdollistavan myös lyhytaikaisen ja väliaikaisen käytön erilaisiin tapahtumiin, joista on mahdollisuus saada lisää vuokratuloja tilojen ylläpitämiseen. *Kolmanneksi* toivotaan entistä enemmän yhteistyötä yksityisten tilanomistajien kanssa sekä uudenlaisia ratkaisuja (esim. välivuokrausmalli) helpottamaan yksityisten tilojen käyttöä. Tästä yhteistyöstä haetaan ratkaisuja sekä lyhytaikaisiin pop up -tyyliisiin tilatarpeisiin että pidempiaikaiseen vuokratilaukseen. Yksityisten tilojen käytössä huomio kohdistuu erityisesti vapaan kentän tilatarpeisiin vastaamiseen. *Neljäntenä* halutaan kehittää tilojen yhteiskäyttöä muiden kaupungin palvelusektoreiden kanssa. Erityisen paljon puhutaan tilojen yhteiskäytöstä liikunnan ja kulttuurin tarpeisiin. Lähitulevaisuudessa toivottaisiin löydettävän kanavia esimerkiksi sille, että kulttuuritapahtumiin olisi entistä helpompaa ja mahdollisesti myös edullisempaa käyttää olemassa olevia ja parhaillaan suunniteltavia (esim. Hippos) liikuntatiloja. Tässä nostetaan perusteluna esiin myös se, että useat liikuntatilat ovat vajaakäytöllä ja maksavat kaupungille paljon. Liikunnan lisäksi puhutaan tilojen yhteiskäytön tiivistämisestä kulttuuritoiminnan tarjonnassa koulujen ja nuorisotoimijoiden kanssa. *Viidentenä* kehittämiskohteena nostetaan esiin niin ulkotilojen käytön lisääminen – erityisesti nostetaan esiin niiden halpuus – kuin digitaalisten sovellusten nykyistä laajempi käyttö. Viimeksi mainitun kohdalla

puhuttiin erityisesti tilavarausjärjestelmän kehittamisestä. *Kuudentena* kehittämiskohteena nostetaan esiin poliittiset päätöksentekoprosessit. Niihin toivotaan systemaattista ja jämäkkää toimintatapaa, joka samalla sekä nopeuttaisi niitä että mahdollistaisi aikaisempien (esim. kalliiksi tai tehottomiksi havaittujen) päätösten muuttamisen.

”Moni puolustaa sitä omaa reviiriä. Kun tästä tällaisesta reviiriajattelusta ja omista varastotiloista ja tämmöisestä ajattelusta luovutaan, niin yhtäkkiä onkin paljon helpompi toimia muiden kanssa yhdessä ja vähän vähemmissä tiloissa. Ja sellainen toiminnallinen läheisyys rakentaa sitä arkivuovaikutusta ja tavallaan tulee semmoisia hyviä oravannahkaratkaisuja; jos sä teet tota, niin me tehdään niinku tota. Näitä prosesseja ei kuitenkaan pidä pakottaa mitenkään hirveän byrokraattisesti.”

”Ei kesällä välttämättä, mutta meidän perustoiminta-aikana me pystytään oikeasti halutessamme sijoittamaan tosi paljon toimintaa niihin tiloihin, millä ei ole kuin mitään käyttöä. Eliikkä esimerkiksi koulujen iltakäyttöön meillä on tosi voimakasta painetta ja tällaisten tilojen missä ei muut nyt pystyt järjestämään toimintaa. Kuten vapaa-aika ja liikuntapaikkoja meillä paljon meillä ja niihin äitiryhmiä ja tämmöisiä, jos pystyisi ottamaan sinne sitten, niin se olisi hyvä esimerkki toteutuneesta tilojen monikäytöstä. Sitten on vaikkapa tämä kulttuurikeskussuunnitelma ja sitten ikääntyneiden kulttuuripalvelut tavalla jotka viedään sitten niihin laitoksiin; kouluihin, neuvoloihin, varhaiskasvatukseen... mutta tuleeko tästä konkreettisia esimerkkejä mieleen? Se on haastavaa.”

”Toisinaan voidaan tarjota toimijoille liiketiloissa sellaista, että he menevät tiloihin, joita muut ei enää käytä ja maksetaan se käyttö. Yksi semmoinen tekninen malli, mitä ei ole sivuttu toistaiseksi kuin ihan nopsaan tilapalveluissa on niin sanottu välivuokrausmalli. Meillähän on täällä Jyväskylässä semmoinen ongelma, että kiinteistöt – varsinkin liikekiinteistöt – on lähtökohtaisesti arvonlisäverollisessa käytössä. Jos niitä vuokrataan, vaikka lyhytaikaisellakin vuokrasopimuksella, arvonlisäverottomaan käyttöön jollekin yleishyödylliselle taiteelliselle yhdistykselle, niin se kiinteistö menettää arvonlisäverostatuksensa, jolloin sen kiinteistön kustannukset kasvavat merkittävästi ja pysyvästi. Tämä on yksi syy, miksi liikekiinteistöt eivät mielel-

lään vuokraa tilojaan taiteelle, koska se on niille järjettömän kallis ratkaisu. Sen sijaan Jyväskylän kaupunki voi – samalla tavoin kuin on menetelty sotepuolella – tilapalvelun kautta mennä välivuokralaiseksi, jolloin kiinteistön omistaja pystyy hyödyntämään arvonlisäveroa.”

Kaupungin ensisijaisena **odotuksena** näyttäisi haastattelun perusteella olevan kustannussäästöt. Se tarkoittaa pienempää määrää tilainvestointeja lähitulevaisuudessa ja enemmän yhteisiä tiloja niin kulttuuritoimijoiden itsensä kesken kuin liikunta-, koulu- ja nuorisotoimijoiden sekä kulttuuritoimijoiden välillä. Kustannussäästöjen rinnalla korostetaan odotuksena laadukasta, monipuolista ja saavutettavaa kulttuuritarjontaa. Mitä se monien haastateltavien mielestä tässä yhteydessä tarkoittaa, tiivistyy odotukseen tilankäytön tarkemmasta miettimisestä ja systemaattisemmasta käytöstä, kuten jo aiemmin viitattu:

”Pitäisi miettiä sitä, että vaikka se yhteiskäyttöisyys ei kuitenkaan kaikkea voi parantaa ja se on esimerkiksi laitosten osalta vaikeaa, kuten on tavallaan nähty jo teatterin vuosikausia jatkuneessa debatissa... Mutta sitten on kuitenkin niin, että me pystytään nyt tuossa Lyseokorttelin suunnittelussa pohtimaan, mikä olisi järkevää ja mitkä olisi ne olosuhteet tai se perusprinsiippi tavallaan, mikä pystyy toimimaan ja mukautumaan siinä... Että tavallaan saadaan sellaisia kokonaisuudessaan toimivia asioita. Ja jos ajatellaan sitä tilannetta, että tuossa pääkirjaston ja sitten näiden kahden keskustan museon osalta luotu budjetti on yhteensä, olisiko jossain 5–10 miljoonan luokassa siis koko toiminnan budjetti, niin merkittävä osa toimintakuluista on vuokra. Me tavoitellaan sen korttelin ratkaisulla niidenkin kohdalla noin miljoonan euron vuotuista säästöä.”

”Mitä toimia me voidaan käyttää ja mitä voi tehdä, että tää tilankäyttö tehostuu tai ainakin se käytön monimuotoisuus lisääntyy, niin jos katsoo sitä taloa, missä meidänkin elinkeinopalvelujen yksikkö toimii, niin kyllähän se on hirveästi tehostanut toi tilan käyttö ja tosi paljon sinne on siirtynyt uusia yksiköitä ja varmaan siirtyy vielä lisääkin toimimaan. Sen edellytyksenä on ollut kyllä sellainen tietty muutos korvien välissä toimijoiden keskuudessa. Että työpaikan tila ei ole niinku mun omaa henkilökohtaista tilaa... että semmoinen pitää oivaltaa.”

Lisäksi odotuksena ovat – ennen kaikkea juuri tulevaisuuden kustannusten minimoimisen vuoksi – pitkäaikaiset ja kestävät tilaratkaisut. Yhtäältä odotetaan, että teatterin remontissa onnistuttaisiin niin, että siitä tulisi pitkäaikaisesti kestävä tila, jota voisivat käyttää tulevaisuudessa mahdollisimman monet toimijat. Lisäksi toivotaan, että orkesterin ja musiikkitalon kohtalo saataisiin ratkaistua seuraavan viiden vuoden aikana pysyvästi. Tiloja koskevaan suunnitteluun, päätöksentekoon ja toteutukseen toivotaan myös lisää wau-ajattelua eli sitä, että arkkitehtoonisissa ratkaisuissa uskallettaisiin tehdä vaikuttavia ratkaisuja ja niihin uskallettaisiin investoida. Wau-ratkaisujen uskotaan tuovan myös entistä enemmän yksityisiä sijoittajia mukaan rahoittamaan tulevaisuuden tiloja.

Yhteenveto

Olen tässä raportissa tarkastellut taiteen ja kulttuurin tilakysymyksiä Jyväskylässä kolmen eri toimijaryhmän näkökulmasta: kaupungin edustajien (viranhaltijat ja luottamushenkilöt), taiteen ja kulttuurinlaitosten, sekä vapaan kentän toimijoiden. Kaikkien ryhmien edustajille järjestettiin ryhmähaastattelut loka-marraskuussa 2023. Ryhmähaastattelut analysoitiin tutkimuskysymysten ohjaamalla sisällönanalyysilla eli haastatteluista valittiin temaattisia sisältökonaisuuksia, jossa toimijat kertoivat, mitä mieltä he ovat tutkimuskysymysten mukaisesti muodostettujen haastattelukysymysten käsittelemistä asioista. Haastattelulomakkeissa oli yhteinen osio sekä muutamia kysymyksiä erikseen kullekin toimijaryhmälle liittyen erityisesti heidän asemaansa suhteessa tilakysymyksiin.

Tutkimuskysymykset olivat:

1. Mihin taiteen ja kulttuurin tarkoituksiin he tiloja tällä hetkellä käyttävät?
2. Millaisena he näkevät kulttuurin tilojen nykytilanteen ja lähitulevaisuuden?
3. Mitä haasteita heidän mielestään nykyisiin kulttuuritiloihin Jyväskylässä liittyy ja mitä odotuksia heillä tilojen kehittämisen suhteen on lähitulevaisuudelle?

Kullakin toimijaryhmällä on hieman toisistaan poikkeava suhde tiloihin ja niiden käyttöön. Vapaan kentän ja kulttuurilaitosten toimijat käyttävät joko omia pysyviä tilojaan tai muiden kanssa jaettuja pysyviä tai väliaikaisia tiloja oman perustoimintansa järjestämiseen. Niille tilat ovat tärkeä osa omaa toimintaa. Olennaisia periaatteita tilojen käytön taustalla ovat muiden muassa oman taiteellisen tai taiteen alan toiminnan tekeminen saavutettavaksi mahdollisimman monenlaisille yleisöille aina sitoutuneista vakiharrastajista toisinaan esityksissä käyviin sekä taiteen ammattilaisten ja vakiharrastajien toimintaedellytysten turvaaminen ja parantaminen. Laitosten tilatarpeet ovat vapaata kenttää institutionalisoituneempia sekä isompia taiteilijoiden, työntekijöiden ja yleisöjen volyymiltaan. Institutionaalisemmalla tarkoitetaan sitä, että tietyillä tiloilla (esim. teatterirakennus tai kirjastorakennus) on niiden toiminnassa historiallisesti vakiintunut merkitys ja niiden toiminta on enemmän tai vähemmän riippuvaista juuri niiden itsensä toimintaa varten suunnitellusta ja rakennetusta tilasta. Laitosten toiminta ja tilat ovat myös osa kaupungin vakiintunutta kulttuuripalvelukokonaisuutta. Suurimmilla ja asemansa vakiinnuttaneilla vapaan kentän toimijoilla tilojen käyttö ja sitä ohjaavat periaatteet ovat melko samanlaisia, mutta niiden suhde tiloihinsa on vähemmän institutionalisoitunut ja volyymiltaan selvästi pienempää. Vapaalla kentällä tosin vallitsee suuria sisäisiä eroja, koska toimijat ovat erilaisia keskenään: Esimerkiksi Villa Ranassa tai Kiväärיתהaalla toimii pitkälti omista, niille erityisesti suunnitelluista tiloista riippuvaisia toimijoita, joiden on hankala tai jopa mahdotonta toimia ilman omaa erityistilaa. Vapaan kentän pienemmät yhdistykset, löyhemmät yhteisöt ja yksilötoimijat puolestaan toimivat ilman vakituista tilaa ja käyttävät muilta toimijoilta vuokrattuja tiloja väli- tai osa-aikaisesti oman perustoimintansa järjestämiseen. Musiikkia esitetään myös yksityisissä liiketiloissa kuten ravintoloissa ja graffititaidetta tehdään ulkotiloissa. Kaupunki puolestaan ei käytä tiloja itse taide- ja kulttuuritoiminnan järjestämiseen, vaan toimii omistajana, rahoittajana ja mahdollistajana. Moni kulttuurilaitoksen tila samastetaan yleisesti kaupungin omaksi tilaksi, mutta varsinaisesti palveluja tiloissa järjestävät tahot ovat itsenäisiä toimijoita, vaikka olisivatkin toiminnassaan riippuvaisia kaupungin jatkuvasta rahoituksesta tai kaupungin tilasta.

Haastatteluissa paljastui, että toimijaryhmien näkemykset Jyväskylän kaupungin taiteen ja kulttuurin tiloista tällä hetkellä ovat melko yhteneväisiä. Kaikki ovat tyytyväisiä tai vähintään melko tyytyväisiä nykytilanteeseen. Erityisesti kiitosta saavat Villa Rana, Kramsu, Aalto2 ja orkesterin muutto Paviljonkiin. Vapaa kenttä on kuitenkin nykytilanteessakin kaikista haavoittuvimmassa asemassa. Niin useilla isommilla ja vakiintuneimmilla kuin kaikilla pienemmillä vapaan kentän toimijoilla on epävarmuuksia tiloihin liittyen. Esimerkiksi Villa Ranan rahoitus vuoden 2025 alusta lähtien on epävarmaa ja nuorille musiikintekijöille on vaikeaa löytää tiloja ylipäättäen. Kasvat tilakustannukset ja vähentyvä julkinen rahoitus osuvat pahimmin juuri vapaan kentän toimijoihin. Eniten ongelmia vapaalla kentällä haastattelun mukaan on halpojen, toimijoiden omaehtoisen toiminnan mahdollistavien yhteistilojen saatavuudessa; niitä nähdään Jyväskylässä olevan toimijoiden määrään ja tuotantojen tarjontaan nähden liian vähän. Kulttuurilaitoksista museot ovat tyytyväisimpiä nykytilanteeseen, vaikka taidemuseossa ja käsityönmuseossa nähdäänkin tiettyjä tilahaasteita esimerkiksi hajasijoituksen, tilojen joustamattomuuden ja esteellisyyden suhteen. Kirjastossa odotetaan ratkaisuja tilojen remontoinnista tai uusista tiloista, koska nykytilat ovat tulleet kunnonltaan käyttöikänsä päähän ja kokoelmatiloja tarvitaan jatkuvasti entistä vähemmän tarjonnan digitalisoituessa. Paviljongissa nykyisin toimiva orkesteri on tyytyväinen uusiin tiloihin, mutta varusteiden jatkuvaan siirtelyyn ja akustiikkaan liittyviä ongelmia tunnustetaan uusissa tiloissa. Kaupungin edustajat ovat pääsääntöisesti tyytyväisiä nykytilanteeseen nyt, kun Aalto2 on valmis ja orkesterille on löydetty entistä paremmat tilat Paviljongista. Kaikki eivät kuitenkaan pitäneet Paviljonkiin siirtymistä kestäväenä vaihtoehtona, vaan heidän mielestään olisi tullut investoida uuteen musiikkitaloon jo jokin aika sitten, koska sen rakentaminen on heidän mukaansa joka tapauksessa edessä jossain vaiheessa. Haastateltavat nostivat esille kaupungin vaikean rahatilanteen ja siihen liittyen erityisesti sen, että teatterin remontti on vasta alkamassa ja kirjaston korjaus tai siirto (ja uusien tilojen rakentaminen) odottaa korjausmenojen listalla heti sen jälkeen.

Haasteet tilojen käytössä nyt ja lähitulevaisuudessa poikkeavat toisistaan jonkin verran toimijaryhmittäin, mutta yhteisiäkin haasteita

on tunnistettavissa. Vapaalla kentällä haastattelussa eniten esiintyneitä haasteita ovat tilojen kalleus ja vähäisyys sekä nykyisen varausjärjestelmän puutteet. Kaikki haastateltavat mainitsevat, että jatkuvasti yhä suurempi osa niiden rahoituksesta ja toiminnasta saaduista tuloista kuluu tilavuokriin. Muutamat sanovat, että kasvavat kustannukset uhkaavat jo toiminnan jatkuvuutta, ainakin niille osoitetuissa nykyisissä tiloissa. Viime vuosina voimakkaasti kasvaneet tilakustannukset ovat aiheuttavat paineita esitysten ja muun toiminnan asiakasmaksujen korottamiseen, jonka puolestaan pelätään näkyvän vähäisempinä käyttäjä- ja kävijämäärinä. Ne toimijat, joilla ei ole omia vakituisia tiloja näkevät haasteeksi sopivien ja halpojen tilojen vähyyden. Erityisesti tämä nousi esiin puhuttaessa uusia nuoria yleisöjä ja osallistujia houkuttelevasta toiminnasta. Muutamat paljon katu- ja ulkoteiteen parissa toimivat sanoivat haasteeksi myös sopivien ulkotilojen vähäisyyden. Laitoksilla ei haasteita ole haastattelun perusteella samassa määrin kuin vapaalla kentällä. Sitä selittää ennen kaikkea se, että niillä on omat pysyvät tilat ja vakaampi rahoitus tiloille. Orkesterissa toivotaan yhä, että oma musiikki- ja konserttitalo saadaan joskus, mutta Paviljonki on helpottanut ennen kaikkea tilojen yleisövolymihaasteissa jo paljon. Taide- ja käsityönmuseo kokevat osin ongelmaksi sen, että ne eivät toimi muiden museoiden tavoin omissa tiloissa, joka vaikeuttaa toisinaan tilojen käyttöä ja tilojen uudistamista entistä sopivammaksi niiden toimintaan. Kaikkien laitosten edustajien näkökulmasta haasteena on yhteisen ja toimivan tilavarausjärjestelmän puuttuminen ja siihen odotetaan parannuksia mahdollisimman pian. Kaupungin haasteet liittyvät ennen kaikkea rahaan: tilakustannukset kasvavat ja ovat viime vuosina erityisesti laitosten kohdalla pompanneet korkealle kalliiden peruskorjausten vuoksi. Kaikki muut esiin nostetut haasteet liittyvät tavalla tai toisella tähän. Näitä ovat esimerkiksi olemassa olevien tilojen kunnostaminen yhteis- ja hybridikäyttötiloiksi ja uusien sellaisten tekeminen/toteuttaminen (esim. Lyseokortteli). Yksi toistuvasti haastattelussa esiinnoussut haaste on, miten olemassa olevien tilojen käyttöastetta voidaan nostaa kulttuurin ja muiden sektoreiden toimijoiden (erityisesti liikunta) yhteistyötä lisäämällä.

Toimijaryhmien odotukset ja kehittämisehdotukset liittyvät ensisijaisesti edellä mainittuihin haasteisiin. Vapaalla kentällä toivotaan, että tila-asioissa tehtäisiin monitasoista yhteistyötä nykyistä enemmän ja

pyrittäisiin dialogisesti kehittämään taiteen ja kulttuurin yhteistiloja sekä kansalaisten – erityisesti nuorten – omaehtoista kulttuuritoimintaa lisääviä niin sanottuja black box -tiloja. Kaupungin ja vapaan kentän edustajat myös odottavat, että lähitulevaisuudessa, peruskorjausten jälkeen, kulttuurilaitosten tiloja voisivat käyttää entistä enemmän myös kulttuurin ja taiteen yhteisöt ja yksittäiset toimijat. Muutamat heistä pohtivat haastattelussa, miten yksityisten liiketilojen käyttöä taiteen ja kulttuurin tarpeisiin voitaisiin lisätä ja samalla säästää kaupungin kustannuksia. Kulttuurilaitoksista orkesteri odottaa tilakysymykseensä pysyvämpää ratkaisua. Samaa haastatteluissa toivoivat muutamat kaupungin edustajat. Museot puolestaan haluaisivat kehittää kokoelmatiloja erityisesti liittyen asiakastyöhön.

Kaikkien toimijoiden odotuksissa – näkyvimmin kaupungin ja vapaan kentän – on taiteen ja kulttuurin yhteistilojen kehittäminen ja luominen. Erityisen paljon painoa toiveissa laitetaan tässä yhteydessä Lyseokorttelin suunnitteluun ja toteutukseen, johon myös kirjasto, taidemuseo, käsityönmuseo ja kansalaisopisto yhtyivät haastatteluissa omilla tilojen kehittämisenäkemyksillään. Lisäksi kaikki toimijaryhmät odottavat, että lähitulevaisuudessa alettaisiin systemaattisesti kehittää tila-asioissa yhteistyötä koulujen sekä nuoriso- ja liikuntatoimijoiden kanssa uuden tilavarausjärjestelmän avustamana. Kaupungin edustajat sanoittivat parhaiten päätöksentekoa koskevat odotukset, joihin myös muiden toimijaryhmien haastatteluissa viitattiin: Taiteen ja kulttuurin tiloja koskien tarvitaan entistä tulevaisuusorientoituneempaa ja pitkäjänteisempää otetta. Haastateltavat katsovat tähän kuuluvan esimerkiksi poliittisten päätöksentekoprosessien jämäköittämissä niin, että voidaan tarvittaessa tehdä nopeita ratkaisuja tilatarpeiden muuttuessa ja vältetään pitkittyviä ja kalliita prosesseja.

Lähteet:

- Heikkilä, Riie (2022). Understanding Cultural Non-Participation in an Egalitarian Context. London: Palgrave.
- Oinaala, Anu & Ruokolainen, Vilja (2013). Vapaan kentän jäljillä: Tutkimus teatterin, tanssin, sirkuksen sekä performanssi- ja esitystaiteen vapaasta kentästä. Helsinki: Cupore. <https://www.cupore.fi/julkaisut/vapaan-kentan-jaljilla-tutkimus-teatterin-tanssin-sirkuksen-seka-performanssi-ja-esitystaiteen-vapaasta-kentasta/>
- Sivonen Sara & Heikkilä Riie (2024). Exploring the limits and boundaries between cultural practices and political values in contemporary Finland. *European Journal of Cultural and Political Sociology* 11(1), 101–123.
- Sokka, Sakarias, Kurlin Niiniaho, Ari, Ruokolainen, Olli & Tohmo, Timo (2019). Taide- ja kulttuurilaitokset osana Jyväskylän kehitystä ja hyvinvointia. Helsinki: Cupore. <https://www.cupore.fi/julkaisut/taide-ja-kulttuurilaitokset-osana-jyvaskylan-kehitysta-ja-hyvinvointia/>
- TINFO (2022). Esittävän taiteen tilastot. Teatterin, tanssin ja sirkuksen vuosi 2021. Helsinki: TINFO. https://www.tinfo.fi/documents/ett_2021_web.pdf